

Tallinna Keskkonnaamet

Aastaraamat 2010

Tallinn Environment Department Yearbook 2010

SISUKORD

SUMMARY

Head lugejad! <i>Dear reader!</i>	2
Tallinna Keskkonnaameti ajalugu <i>History of the Tallinn Environment Department</i>	4
Tallinna Keskkonnaameti struktuur <i>Structure of the Tallinn Environment Department</i>	6
Keskkonnahoid <i>Environmental management</i>	7
Välisõhk <i>Outdoor air</i>	7
Looduskaitse <i>Nature conservation</i>	7
Planeeringud, projektid <i>Plans, projects</i>	7
Vesi <i>Water</i>	8
Jäätmekorraldus <i>Waste management</i>	10
Haljastus <i>Landscaping</i>	12
Heakord ja keskkonnainvesteeringud <i>Maintenance and environmental investments</i>	16
Tegevused mänguväljakutel aastal 2010 <i>Projects on playgrounds in 2010</i>	16
Lemmikloomad <i>Pets</i>	18
Ehitusalased tegevused aastal 2010 <i>Construction activities in 2010</i>	20
Rahvusvahelised keskkonnaprojektid ja -haridus <i>International environmental projects and education</i>	22
Osalus keskkonnavalastes välisprojektides <i>Participation in environment-related external projects</i>	22
Keskkonnaharidus <i>Environmental education</i>	26
Tallinna kalmistud <i>Tallinn's cemeteries</i>	30
Tallinna Botaanikaaed – teel tähtede poole <i>Tallinn Botanic Garden – on the way to the stars</i>	32
Tallinna Keskkonnaameti töötajad <i>Staff of the Tallinn Environment Department</i>	36

HEAD LUGEJAD!

Hetkel avate Te taas üle pika aja Tallinna Keskkonnaameti aastaraamatu, mis tutvustab Teile Tallinna Keskkonnaameti ja selle haldusala igapäevatööd 2010. aastal. Tahame algatada aastaraamatute publitseerimise traditsiooni ja tutvustada Teile meie iga-aastaseid saavutusi linnakeskkonna kaitsmisel ja heaperemehelikul kasutamisel. Linnakodaniku ootus tervele elukeskkonnale ja tasakaalustatud arengule linnas on igati loomulik.

Selles aastaraamatus heidame pilgu Tallinna Keskkonnaameti ajaloole ja põhiülesannetele ning struktuurile. Meid on ellu kutsutud kaitsma Tallinna keskkonda ja loodust, järgima jätkusuutliku arengu printsiipe ja tagama tingimusi tervisliku elukeskkonna loomiseks ning säilimiseks.

Tallinna keskkonna heaperemehelikul juhtimisel on meil rida kohustusi. Me osaleme linna keskkonnakaitsealaste strateegiate ja tegevuskavade väljatöötamisel, keskkonnaalaste õigusaktide koostamisel ning keskkonnaalaste uuringute, mõõtmiste ja küsitluste korraldamisel. Üks mahukamaid töövaldkondi Keskkonnaameti tegemistes on seotud keskkonnakaitse nn roheline poolega – linna looduskeskkonnaga, mis meie jaoks tähendab miljööväärtuslike parkide, haljasalade, linnamaastike, looduse üksikelementide ja koosluste, aga ka linna metsade, rohealade ning puhke- ja virgestusalade võrgustiku kaitsmist ja säilitamist.

Teine suur töövaldkond seostub keskkonnakaitsealaste tegevuste nn pruuni poolega, millest

olulisemad on jäätmemajandus, veekaitse, välisõhk, ehitus ja planeeringud jt töövaldkonnad.

Regulatiivne pool on seotud keskkonnalubade – kohtkäitlusload ja puude raielood – väljastamisega.

Märkimisväärselt tömahukas tööloik meie igapäevategemistes on erinevatele lubadele keskkonnaameti nõusoleku andmine. Olulisemad neist on vee-erikasutus-, välisõhu saaste-, ja jäätmelood. Oluline töövaldkond on planeeringutele keskkonnanõuete ja tingimuste esitamine. Tallinna Keskkonnaameti tööde hulka kuuluvad ka mänguväljakute korrashoid, lemmikloomade pidamise kultuuriga seotud küsimused ning haldusalas olevate Tallinna Botaanikaiaia ja Tallinna Kalmistute töö kureerimine.

Tallinna Keskkonnaamet peab järjest enam oluliseks linnakodanike keskkonnateadlikkuse, jätkusuutliku arengu ja keskkonnahoidliku tarbijamentaliteedi propageerimist, ettevõtete nõustamist ning üldsuse kaasamist keskkonda mõjutavate otsuste tegemisse. Selle ülesande täitmisel on oluline roll keskkonnaharidusel.

Tallinna Keskkonnaamet osaleb aktiivselt rahvusvahelises koostöös, eeskätt Euroopa Liidu tasandil. Meil on loodud tihedad töökontaktid oma kolleegidega teistes Euroopa linnades, tänu millele on Tallinn saanud võimaluse osaleda mitmetes välisprogrammides ning toetust paljude linnale vajalike projektide rakendamiseks. Samuti areneb koostöö linnadega Euroopa Liitu mittekuuluvates riikides, edukalt on alanud koostöö Moskva ja kavas ka Peterburi Linnavalitsusega.

Tallinna Keskkonnaamet üksi ei suuda tagada linna kodanikele tervet ja keskkonnasõbralikku elukeskkonda. Roheline ja keskkonnasõbralik Tallinn sünnib vaid meie kõigi ühistööna.

Austusega Teie
Otto Popel

DEAR READER!

You have in your hands the new Tallinn Environment Department Yearbook, which, after a long hiatus, introduces the daily activities of the Tallinn Environment Department and its administrative area in 2010. We would like to begin the tradition of publishing a yearbook in order to introduce our annual achievements in the protection of the urban environment and its rational usage. The wishes of the townspeople for a healthy human environment and balanced development are very natural.

In this yearbook, we take a look at the history and principal tasks of the Tallinn Environment Department as well as its structure. We were created to protect Tallinn's environment and nature, to observe the principles of sustainable development and to ensure conditions for the creation and preservation of a healthy human environment.

We have a series of responsibilities for the rational management of the Tallinn environment. We participate in the development of the city environmental protection strategies and plans of action, in compiling environmental legislation and in organizing environmental studies, measurements and questionnaires.

One of the largest fields of activity for the Environment Department is related to the so-called "green side" of environmental protection. This is comprised of the city's natural environments, which for us means the protection and preservation of the parks that have cultural and environmental value, landscaped areas, urban landscapes, individual natural elements and communities, as well as the city's forests, green areas, and network of leisure and recreational areas.

Another large field of activity is related to the so-called "brown side" of environmental protection, of which the most important is waste management, water protection, outdoor air, construction and planning and other fields of activity.

The regulatory side is related to the issuance of environmental permits, local processing permits and tree cutting permits.

One of the notably large parts of our work is having the Environment Department issue approvals for various permits. The most important of these are permits for the special use of water and ambient air pollution, as well as waste permits. An important field of activity is the presentation of environmental requirements and conditions for planning. The tasks of the Tallinn Environment Department include the administration of work related to playgrounds, pets, the Tallinn Botanic Garden and Tallinn cemeteries within its administrative area.

The Tallinn Environment Department considers the following to be increasingly important: increasing the environmental awareness of the townspeople, the promotion of sustainable development and an environmentally friendly consumer mentality, advising businesses, and involving the public in making decisions that impact on the environment. Environmental education plays an important role in the fulfillment of this assignment.

The Tallinn Environment Department participates actively in international cooperation, primarily at European Union level. We have close work contacts with our colleagues in various European cities, thanks to which Tallinn has had the opportunity to participate in various external programs and thereby receive support for the implementation of several projects required by the city. Cooperation with several countries that do not belong to the European Union is also developing, including cooperation with Moscow, which has started successfully, and planned cooperation with the St. Petersburg City Government.

The Tallinn Environment Department cannot guarantee the townspeople a healthy and environmentally friendly human environment. A green and environmentally friendly Tallinn will only come about through our joint efforts.

*With best regards,
Otto Popel*

TALLINNA KESKKONNAAMETI AJALUGU

HISTORY OF THE TALLINN ENVIRONMENT DEPARTMENT

Keskonnakaitse-alane sihipärane tegevus algas Tallinnas aastal 1982, kui Tallinna Kommunaalmajanduse Valitsuse juurde moodustati Keskonnaosakond, mille ametnikud koordineerisid Tallinna Linna Keskonnakaitse Komisjoni tegevust, kontrollisid linna asutuste keskkonnakaitse abinõude plaane ning kooskõlastasid planeeringuid ja ehitusprojekte. Keskonnakaitse komisjoni liikmeteks olid piirkondlike riiklike keskkonnakaitseinspeksioonide ning linna ja linnaosade täitevkomiteede esindajad. Komisjoni tööd juhatas täitevkomitee esimehe asetäitja, komisjoni otsused olid linna asutustele ja ka linna struktuuri kuuluvatele valitsustele täitmiseks kohustuslikud.

Tallinna Keskonnaameti loomisega alustati tinglikult 1989. aastal, mil ühendati senised piirkondlikud riiklikud keskkonnakaitse inspeksioonid – Veeinspeksioon ja Välisõhu Kaitse Inspeksioon – ja Tallinna Kommunaalmajanduse Valitsuse juures asuv Keskonnaosakond ning moodustati neist Tallinna Looduskaitse Valitsus (TLV).

TLV koosseisu kuulus sanitaararst, seal anti välja kalapüügilubasid ja mootorpaadi juhilubasid ning asutusel olid oma autobas ja merekaater. TLV moodustati küll Tallinna Linnavalitsuse juurde selle struktuuriüksusena, kuid meetodiliselt allus see Keskonnaministeeriumile. Seda perioodi iseloomustab riiklike ja kohalike keskkonnakaitseülesannete ja -tegevuse ühtsus.

Järgnevatel aastatel on keskkonnakaitse valdkonda sageli reformitud. Aastal 1990 otsustati tugevdada omavalitsuste osa keskkonnakaitse korraldamisel ja kehtestati omavalitsuste käsutusse antavate looduskeskkonna ja loodusvarade kasutamise kord.

Tallinna Linnavalitsuse 3. augusti 1990. a määrusega nr 138 reorganiseeriti Tallinna Looduskaitse Valitsus Tallinna Keskonnaametiks (TKA), kinnitati ameti juhataja ja põhimäärus. Maavalitsuste juurde moodustati piirkondlike keskkonnakaitsealaste küsimustega tegelemiseks keskkonnaosakonnad.

1995. aastal alustati Keskonnaministeeriumi initsiatiivil keskkonnakaitseülesannete tsentraliseerimist. Aastani 2000 oli TKA Eestis ainus kohalik keskkonnakaitse struktuuriüksus. Riiklike ülesandeid täideti kolmepoolse (Keskonnaministeerium – Harju maakond – Tallinna Linnavolikogu) halduslepingu alusel ning kulutused kaeti riigieelarvest. Pärast Keskonnaministeeriumi struktuuri kuuluvate maakondlike keskkonnateenistuste loomist koondati kõik riiklikud ülesanded neisse ning Tallinna halduslepingut riiklike ülesannete täitmiseks ei pikendatud.

1. jaanuaril 2001. a TKA likvideeriti ning tema ülesanded anti üle Linnaplaneerimise Ametile, mis nimetati ümber Säästva Arengu ja Planeerimise Ametiks (SAPA). Uues ametis ei loodud eraldi keskkonnakaitse struktuuriüksust, Keskonnaametist üle läinud 12 ametnikku jaotati olemasolevatesse üksustesse. Reformi ebaõnnestumine sai aga peagi ilmsiks ja 1. jaanuaril 2003 moodustati Tallinna Transpordi- ja Keskonnaamet, mille koosseisu kuulus iseseisva üksusena 12 ametnikust koosnev keskkonnateenistus.

Tallinna Keskonnaamet taastati iseseisvana 1. jaanuaril 2005. Ameti koosseisu lülitati ka seni Tallinna Tuletõrje- ja Päästeameti koosseisu olnud Tallinna Munitsipaalpolitsei, mis 2007. a alguses reorganiseeriti eraldi Tallinna Munitsipaalpolitsei Ametiks.

Eesti Vabariigi seadused ei sea keskkonnakaitse korraldamist kohaliku omavalitsuse ülesandeks. Küll aga on Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses punkte, mis kohustavad kohalikke omavalitsusi iseseisvalt korraldama ja juhtima kohalikku elu, sealhulgas tegelema elukeskkonna

küsimustega, lähtudes elanike õigustatud vajadustest ja huvidest ning arvestades valla või linna arengu iseärasusi.

Tallinna keskkonnaprobleemid on keerulised. Pealinna on koondunud ligi kolmandik Eesti elanikest, umbes 60% majandusest ja põhiosa investeringutest. Hoogustunud arendustegevuse tõttu on suurenenud surve keskkonnale. Tallinn kuulub ühe vallana Harjumaa koosseisu, kus riiklike ülesandeid täitis 2009. aastani Harjumaa Keskonnateenistus (HKKT). HKKT põhiülesanne oli nii riigi keskkonna- ja looduskaitse kui ka metsa- ja kalanduspoliitika ning keskkonnaprogrammide ja -tegevuskavade elluviimine maakonnas. Tallinna kui suure linna spetsiifilised probleemid jäid tema vaateväljast enamasti kõrvale. 2009. a alustas tööd regionaalsetest keskkonnateenistustest ja Looduskaitsekeskusest moodustatud uus riiklik Keskonnaamet.

Tallinna Linnavalitsuse ja Keskonnaameti ülesanne on kaardistada need valdkonnad, kus Keskonnaameti erialane tegevus Tallinnas on kõige vajalikum. Peamised Tallinnas täitmist vajavad ülesanded on Keskonnaametile delegeeritud tema põhimäärusega, kuid neid peab jätkuvalt täiendama ja täpsustama. See on Keskonnaameti tegevuse tõhustamise alus.

Focused activity related to environmental protection began in Tallinn in 1982 when the Environment Department was established under the administration of the Municipal Engineering Services Department, through which officials coordinated the activities of the Tallinn City Environmental Protection Committee, controlled the plans for the environmental protection measures of the city's agencies and coordinated planning and construction projects. The members of the Environmental Protection Committee included representatives from the regional government environmental inspectorates and the city and district executive committees. The work of the committee was managed by the deputy chairman of the executive committee, and the decisions of the committee were compulsory for the city agencies and administrative offices that belonged to the city structure.

The creation of the Tallinn Environment Department provisionally began in 1989, when the regional government environmental protection inspectorates, Water Inspectorate and Ambient Air Protection Inspectorate and the Environment Department under the administration of the Municipal Engineering Services Department were merged and formed the Tallinn Nature Conservation Office (TLV).

The personnel of the TLV included a health officer, and the TLV issued fishing permits and operating licenses for motorboats. The agency had its own fleet of vehicles and a seagoing motorboat. The TLV was formed as a structural unit of Tallinn City Government, but methodically it was subordinated to the Ministry of the Environment. This period is characterized by a uniformity of national and local environmental protection assignments and activities.

The field of environmental protection has often been reformed in subsequent years. In 1990, it was decided to strengthen the role of local governments in the organization of environmental protection, and the procedure for the utilization of the natural environment and natural resources at the disposal of the local governments was established.

Regulation no. 138 of the Tallinn City Government dated 3 August 1990 reorganized the Tallinn Nature Conservation Office (TLV) into the Tallinn Environment Board (TKA). A director was appointed and the articles of association were approved. Environment departments were formed in the county governments to deal with issues related to environmental protection.

In 1995, at the initiative of the Ministry of the Environment, the assignments related to environmental protection began to be centralized. Until 2000, the TKA was the only local structural unit for environmental protection in Estonia. Governmental assignments were performed based on a three-way (Ministry of the Environment – Harju County – Tallinn City Council) administrative agreement and the costs were covered from the national budget. After the creation of the county environmental services under the administration of the Ministry of the Environment, all the national tasks were concentrated therein and the Tallinn administrative agreement for the performance of governmental assignments was not renewed.

On 1 January 2001, the TKA was wound up and its assignments were transferred to the City Planning Department, which was renamed the Sustainable Development and Planning Department (SAPA). A separate environmental protection structural unit was created in the new department, and the 12 officials that had been transferred from the Environment Board were divided among the existing units. The failure of the reform was soon apparent and on 1 January 2003, the Tallinn Transportation and Environment Board was formed, which included an environmental service comprised of 12 officials as an independent unit.

The Tallinn Environment Department was revived as an independent entity on 1 January 2005. The Tallinn Municipal Police, which had been part of the Tallinn Firefighting and Rescue Board, and was reorganized into the independent Tallinn Municipal Police Board in 2007, was also made part of the Environment Department.

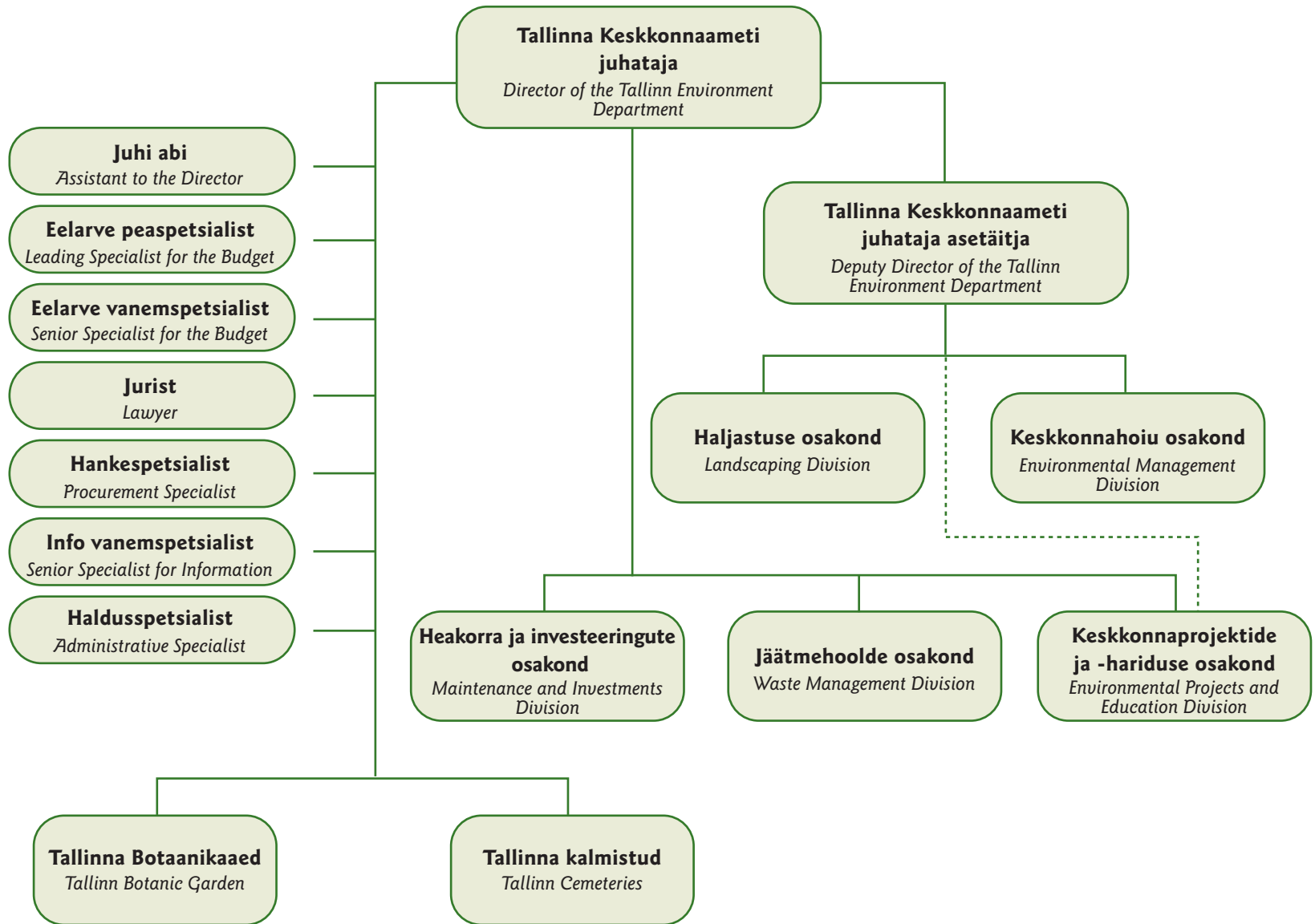
The laws of the Republic of Estonia do not assign the task of organizing environmental protection to local governments. However, there is a clause in the Local Government Organization Act that obligates local governments to independently organize and manage local life, including dealing with issues related to the human environment, based on the justified needs and interests of the residents and taking into consideration the local characteristics of the development of the rural municipality or city.

Tallinn's environmental problems are complicated. Almost a third of the Estonian population and about 60% of the economy and the majority of investments are concentrated in the capital. Due to the accelerated development activities, pressure on the environment has increased. Tallinn is one of the rural municipalities in Harju County where Harju County Environment Service performed the governmental assignments until 2009 by the. Its main assignment was to implement the state's environmental protection and nature conservation policies, forestry and fishing policies, as well as environmental programs and plans of action in the county. The specific problems of Tallinn as a large city were mostly outside of its control. In 2009, regional environmental services started operations and a new national Environment Board was formed from the Nature Conservation Centre.

The assignment of the Tallinn City Government and the Environment Department is to map those fields of activity where the specialized activities of the Environment Department are most necessary. The main assignments are delegated to the Environment Department in Tallinn by its articles of association, but they must be constantly supplemented and defined. This is the basis for increasing the effectiveness of the Environment Department's activities.

TALLINNA KESKKONNAAMETI STRUKTUUR

STRUCTURE OF THE TALLINN ENVIRONMENT DEPARTMENT

KESKKONNAHOID

ENVIRONMENTAL MANAGEMENT

VÄLISÕHK

Peente osakeste kontsentratsiooni ja leviku väljaselgitamiseks valmis Tallinna Keskkonnaameti tellimusega 2010. aasta juunis OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskuse koostatud „Peente osakeste päritolu uuring“. Töö käigus mõõdeti gaasilisi saasteaineid ja analüüsiti osakeste keemilist koostist viies mõõtepunktis. Töö eesmärgiks oli anda ülevaade Tallinna õhu saastatusest, võrrelda saastetasemeid keskkonnaministri määrusega kehtestatud piirväärtustega, hinnata välisõhus leviva peente osakeste saaste võimalikku päritolu, keemilist koostist ja fraktsioonilist jaotust ning hinnata võimalike saasteallikate osakaalu. Valitud mõõtepunktides iseloomustasid Endla tn ja Paldiski mnt mõõtepunkti liiklussaaste ning Pirital ja Nõmmel paiknevaid mõõtepunkte eramajade piirkonna õhukvaliteet ja olmekütmise mõju.

Kas teate, et...

alates 2010. aastast on peente tahkete osakeste kontsentratsioonile välisõhus kehtestatud Eestis rangemad piirväärtused kui mujal Euroopas? See tagab meile puhtama ja kvaliteetsema õhu. Kui eelmise aasta lõpuni tohtis piirväärtust ületada aasta jooksul 35 päeval, siis edaspidi on see lubatud vaid 7 päeval aastas.

LOODUSKAITSE

Looduskaitse valdkonnas tuleb eelmise aasta kõige tulemuslikumaks tööks lugeda kaitstavate taimeliikide kasvukohtade inventeerimist. Kokku külastati maist septembrini 77 kaitstavate taimede kasvukohta, mille käigus leiti 28 uut, seni registreerimata kasvukohta ning täpsustati 17 teadaoleva kasvukoha piire. Jätkus ka eelmisel aastal alustatud kaitsealuste objektide ülevaatus, mis päädis sügisel viie puu kustutamisega kaitstavate loodusobjektide nimistust.

PLANEERINGUD, PROJEKTID

2010. aastal anti seisukoht kokku 1893 projektile ja planeeringule, millest projekte oli 1604 ja planeeringuid 289.

OUTDOOR AIR

In order to ascertain the concentration and distribution of fine particles, a study entitled “Origins of Fine Particles”, which was commissioned by the Tallinn Environment Department, was completed in June 2010 by the Estonian Environmental Research Centre. In the course of the work, the gaseous pollutants were measured and the chemical composition of the particles was analyzed at five measuring points. The purpose of the study was to provide an overview of the pollution of Tallinn’s air, to compare the pollution levels with the permitted limits established by the regulation of the Minister of the Environment, to assess the possible origins, chemical composition and fractional distribution of the particle pollution in the outdoor air, and to assess the possible relative importance of various pollution sources. Of the chosen measuring points, the Endla St. and Paldiski Rd. measuring points were related to traffic pollution and the measuring points in Pirita and Nõmme were related to the air quality in residential areas and the impact of household heating.

Did you know that...

as of 2010, the limits for the concentration of fine solid particles in the outdoor air in Estonia are stricter than in the rest of Europe? This ensures cleaner and better quality air. Though the limit could be exceeded annually on 35 days until the end of last year, from now on, this is only permitted for 7 days annually.

NATURE CONSERVATION

Last year, the most productive work in the field of nature conservation was in compiling an inventory of the habitats of protected plant species. From May to September, a total of 77 habitats were visited during which 28 new habitats of protected plants species, which had not been registered to date, were found and the borders of 17 known habitats were defined. The inspection of the protected objects that began last year was continued, which resulted in the removal of five trees from the list of protected natural objects.

PLANS, PROJECTS

In 2010, we provided positions on a total of 1,893 projects and plans, of which 1,604 were projects and 289 were plans.

VESI

2010. aasta olulisimaks tööks oli olemasolevate andmebaaside haldamine.

Tähtsaim neist on puurkaevude andmebaas, mida aasta jooksul korrastati ja süstematiseeriti. Peremeheta puurkaevud on valdkond, mis kujutab endast potentsiaalset ohtu põhjavee kvaliteedile, kuna paljud puurkaevud-pumplad on hooldamata või rüüstatud. Mittekasutatavad perspektiivitud puurkaevud tuleb tamponeerida või, kui on ette näha võimalik kasutamine tulevikus, vähemalt konserveerida. Probleemiks on ka paljude puurkaev-pumplate ja neid ümbritsevate maa-alade lahendamata omandiküsimused. Puurkaevude küsimusega tegeldi näiteks Paljassaare poolsaarel, Tallinna endise Vineeritehase territooriumil, Männiku tööstusalal jm. Kuna hädaolukorraks valmisoleku kava II etapp ja kaevude lõplik valik selleks ei ole tänaseks veel lõpetatud, tuleb hädaolukorraks potentsiaalselt vajalikud puurkaevud alles hoida kuni selle töö on valmimiseni.

Täiendati ja korrigeeriti ka vee- ja kanalisatsiooni- ning sademeveetrasside andmebaasi, kuna lisandus oluliselt uusi trasse.

Keskonnatingimuste seadmisel on suuremad probleemid seotud enamasti sademevee käitlemise küsimustega. Asfalt- jm kõvakattega pindade laienemine seoses arendustegevusega on muutnud sademevee eesvooludeks olevate veekogude äravoolu ebaühtlaseks ja suurendanud suurveeaegset üleujutusohu. Näiteks võib tuua 2010. a kevade Meriväljal, kus oldi sunnitud reovett sademeveekanaliseerimise juhtima, ja Pikaliivas, kus reovesi ise sademeveesüsteemidesse ja Tiskre ojasse voolas. Oluliseks tööks oli põhjavee toorveallikate kontrollimine seoses neis leiduvate radionukliididega ja viimastest põhjustatud arvatavate terviseriskidega. Selle aasta jaanuaris avaldas Tervisamet teate, et haigestumise risk radionukliidide sisaldusega põhjavee joomisel on siiski väga väike.

Kas teate, et...

iideses Tallinnas (Lindanise, Reval) saadi vett linna kaevudest? Rataskaev on kõige vanem rae ürikutes üles tähendatud linnakaev ning esimest korda mainiti seda 1375. aastal. Rataskaevust veelgi vanem praegu teadaolev kaev on Raekoja platsil kiviparketi all.

Tegeleti ka vee kasutamist ja -kaitset puudutavate õigusaktide eelnõude läbivaatamisega ning ettepanekute esitamisega nende täiustamiseks, samuti vee erikasutuslubade, keskkonnakomplekslubade ja heitvee kohtkäitluslubade ning puurkaevude-puuraukude (ka energiapuuraude) rajamistaotluste menetlemisega

WATER

The most important project in 2010 was the administration of the existing databases.

The most important of these is the bore well database, which was organized and systemized during the year. Abandoned bore wells pose a potential hazard to the quality of groundwater, since many bored wells and pumping stations are not maintained or have rusted. Bore wells that are not being used and are not likely to be used in the future must be tamped, or if they may possibly be used in the future, they must at least be preserved. The unresolved issues related to the ownership of bore wells and pumping stations as well as the surrounding land is also a problem related to many bore wells and pumping stations. For instance, the problem of bore wells has been dealt with on the Paljassaare peninsula, the territory of the former Tallinn Plywood Factory, the Määniku industrial area, etc. Since stage 2 of the emergency readiness plan and the final selection of wells for the plan have not been completed to date, the bore wells that may be necessary for emergencies must be maintained until this work is completed.

The database for water, sewage and rainwater pipelines was also supplemented and corrected, since a significant number of new lines were added.

The greatest problems in the establishment of environmental conditions are issues related to the processing of rainwater. The expansion of asphalt areas and other hard surfaces in connection with development activities has made the drainage of the bodies of water that are the recipients of rainwater uneven and has increased the risk of flooding. Example of this are the events in spring 2010 in Merivälja, where wastewater had to be directed into the rainwater sewers, and in Pikaliiva, where the wastewater flowed into the rainwater systems and Tiskre Stream. An important job was controlling the groundwater raw water sources in connection with the radionuclides found in them and the probable resultant health risks. In January of this year, the Health Board issued a notice that the risk of becoming ill from drinking groundwater containing radionuclides is still very small.

We also dealt with reviewing draft legislation related to the use and protection of water and the submission of proposals for their amendment, as well as the processing of permits for the special use of water, integrated environmental permits and local effluent processing and applications for the establishment of bore wells and boreholes (including energy bore-holes).

Did you know that...

water was drawn from municipal wells in ancient Tallinn (Lindanise, Reval)?

The Rataskaev well is the oldest municipal well to be mentioned in the city council's records and it was first mentioned in 1375. The only known well that is older than the Rataskaev well is under the stone paving in Town Hall Square.

JÄÄTMEKORRALDUS

WASTE MANAGEMENT

TALLINNA JÄÄTMEKORRALDUSEST 2010. AASTAL

Tallinna linnas on rakendatud korraldatud jäätmevedu, mis hõlmab lisaks segaolmejäätmetele ka biolagunevad jäätmed, paberi- ja kartongijäätmed ning suurjäätmed. Viimaste osas toimub liigiti kogumine ja käitlemine, mis võimaldab lisaks taaskasutusele ka soodsamaid

jäätmeveohindasid elanikele. Liitumine korraldatud jäätmeveoga on võimaldanud teostada paremat järelevalvet (elkõige jäätmevaldajate registri kaudu), vähenenud on keskkonna prahistamine ja jäätmete ebaseaduslik käitlemine pealinnas.

Alates 2010. a suvest on Tallinn jagatud 13 jäätmeveopiirkonnaks, kuni 1. juunini 2010. a eksisteeris 19 piirkonda. Korraldatud jäätmeveoga on liitunud hinnanguliselt 241 492 elanikku. Veohangetes osalenud jäätmeveofirmade algatatud kohtuvaidluste tõttu ei olnud 2010. aastal liitunud Lasnamäe ja osa Mustamäest.

Tallinna linna haldusterritooriumil kogutud segaolmejäätmed käideldi peamiselt AS-is Tallinna Prügila. Siiski ei suunatud enam kõiki jäätmeid ladestamisele – ca 1/3 Tallinnas tekkivatest segaolmejäätmetest toodetakse prügila territooriumil jäätmekütust. Seda kasutatakse omakorda tsemenditehastes alternatiivse kütusena maagaasile.

2010. a jõudsid ehitustööde alustamise staadiumisse kaks uut jäätmekäitluse arendusprojekti. AS Ragn-Sells on rajamas mehaanilise-bioloogilise töötlemise tehas, milles kasutatakse aastas kuni 120 000 t olmejäätmeid. Väljaarendamisel on ka jäätmete masspõletustehas Iru elektrijaamas, mis võimaldaks iga-aastaselt kasutada kuni 220 000 t sorteerimisel ülejäävaid jäätmeid soojuse ja elektri koostootmiseks. 2010. aastal toimus Tallinna ohtlike jäätmete kogumisvõrgustiku restruktureerimine. Vähenes statsionaarsete vastuvõtupunktide arv ning suurenes Lukoili tanklates asuvate kogumiskonteinerite arv, mis on avatud iga päev 8.00–20.00, ka riigipühadel. Statistika näitab, et linnakodanikud kasutasid ohtlike jäätmete äraandmise võimalust jäätmejaamades ja bensiinitanklates üha sagedamini.

Koostöös Tallinna Tehnikaülikooli ja Turu Ülikooliga (Soome) osaleme rahvusvahelises programmis Sustainable utilization of waste and industrial non-core materials EU Central Baltic (INTERREG IVA), mille eesmärk on välja töötada uued tehnoloogiad biogaasi tootmiseks biolagunevate jäätmete baasil. Euroopa Liidu BECOSI projekti raames kaardistame reostunud maad.

2010. aasta Prügihundi jäätmeteavituskampaania üritustesse, mängudesse ja konkurssidele kaasati enam kui 800 last ja noort, jäätmeinfofavaga ja Prügihundi loengutega tutvus koolides ja lasteaedades ca 1500 last ja noort.

Kas teadsid, et...

- üks tonn vanapaberit säästab 17 puud;
- alumiiniumpurgi taaskasutamine kulutab 95% vähem energiat kui uue purgi valmistamine;
- 1 tonn plastpakendeid = 1050 l kütteõli, millega saab ühte eramut kütta 4 kuud;
- 1 tonn kilet = 55 000 kilekotti;
- ühest konteineritäiest klaastaarast (ca 110 kg) saab valmistada üle 200 uue klaaspudeli ja -purgi;
- 1 kilo plastpakendeid = 1 kilost kütteõlist saadav energia;
- terase taaskasutamine tähendab energia kokkuhoidu 75%, millega saaks kütta 5400 eramaja?

TALLINN WASTE MANAGEMENT IN 2010

Organized waste transport has been implemented in Tallinn, which includes mixed domestic waste, as well as biodegradable waste, paper and cardboard waste and large-scale waste. The latter is collected and processed by category, thereby ensuring favorable waste transport prices for the residents in addition to recycling. Signing up for organized waste transport has made more effective supervision possible (primarily through the Waste Holder Register), and the littering of the environment and the illegal processing of waste have been reduced in the capital.

As of the summer of 2010, Tallinn has been divided into 13 waste transport areas; until 1 June 2010, there were 19 areas. An estimated 241,492 have signed up for organized waste transport. In 2010, Lasnamäe and parts of Mustamäe had yet to join due the court disputes initiated by the waste transport companies that had participated in the transport procurement.

AS Tallinna Prügila handled most of the mixed domestic waste collected in Tallinn. However, all wastes are no longer used for landfill, as about 1/3 of the mixed domestic waste that develops in Tallinn is used to produce waste fuel at the landfill. This, in turn, is used as alternative fuel for natural gas in cement factories. In 2010, two new waste handling development projects entered the initial construction stage. AS Ragn-Sells is building a mechanical-biological processing plant, which could use up to 120,000 tons of domestic waste per year. A waste incineration plan is also being developed at the Iru power station, where up to 220,000 tons of waste, which is left over after sorting, could be used annually for the combined production of heat and power.

In 2010, Tallinn's collection network for hazardous waste was restructured. The number of permanent collection points was reduced and the number of containers in Lukoil service stations was increased. These are opened every day from 8 am to 8 pm, including national holidays. Statistics show that townspeople more often taking advantage of the opportunity to deposit hazardous wastes at waste stations and service stations.

In cooperation with the Tallinn University of Technology and the University of Turku in Finland, we are participating in the Sustainable Utilization of Waste international program and Industrial Non-core Materials EU Central Baltic (INTERREG IVA), the goal of which is to develop new technologies for the production of biogas from biodegradable wastes. Within the framework of the European Union BECOSI project, we are mapping polluted land areas.

In 2010, more than 800 children and young people were involved in the events, games and competitions organized in the course of the Prügihunt (Waste Wolf) waste awareness campaign; about 1,500 children and young people visited the waste information stage and attended Prügihunt lectures.

Did you know that...

- one ton of old paper saves 17 trees;
- recycling an aluminum can expends 95% less energy than producing a new one;
- 1 ton of plastic packaging = 1,050 l of fuel oil, which can heat a home for 4 months;
- 1 ton of plastic film = 55,000 plastic bags;
- over 200 new glass bottles and jars can be produced from one container of glass containers (about 110 kg);
- 1 kilo of plastic packaging = the energy produced from one kilo of fuel oil;
- the recycling of steel can produce an energy saving of 75%, which can be used to heat 5,400 private homes?

HALJASTUS

LANDSCAPING

Haljastuse osakonna põhilisteks tegevusteks on Tallinna haljastuse üldpõhimõtete kujundamine, planeeringute ja projektide läbitöötamine, haljastust käsitlevate tingimuste esitamine, õigusaktide ja infosüsteemide täiendamine ning uute koostamine. Neile lisanduvad linna omandis olevate metsade hooldamine, raielubade andmine ehitustööd takistavate puude raieks ning sellega seotud asendusistutuste korraldamine. Meie ülesandeks on ka linna kaunistamine ühtse lahenduse järgi ning linna avalike alade rajamise ja hooldamise järelevalve. 2010. aastal täiendati mitmeid õigusakte („Puu raie- ja hooldusloa andmise tingimused ja kord”, „Tallinna linna haljastuse klassifikatsioon ja hoolduse nõuded”) ja arendati infosüsteeme (raielubade andmekogu, haljastuse infosüsteem).

Töötati läbi 363 objektiplaneeringut ja langetati otsused nende keskkonnamõju hinnangute kohta. Üldplaneeringutest olid suuremad ja enam tähelepanu nõudvad Haabersti ja Nõmme, detailplaneeringutest või selle algatamise eelsest taotlustest-eeskiisidest Estonia pst, Kaubamaja tn ja veel kümnekond objekti. Oluliseks ülesandeks oli väärtuslikuks hinnatud haljastuse säilitamine ja uushaljastuse rajamise võimaldamine.

2010. aastal väljastati 1363 raieluba, millega on lubatud 15 613 puu raie. Väärtuslike puude puhul saavad taotlejad tavaliselt äraütleva vastuse või hooldusloa võrde korrastamiseks, aasta jooksul anti 97 hooldusloa. Tähelepanuväärseks teemaks on ehitustegevuse tõttu raiutavad puud, kellest paljud on elujõulised ja väärtuslikud. Kuna nende raie tekitab linna looduskeskkonnale suurt kahju, tuleb ökoloogilise tasakaalu säilitamiseks rakendada asendusistutuse nõuet. 2010. aastal istutati asendusistutuste raames linna maale 514 puud ja 8063 pöösast. Suuremate töödena istutati Viru tänavale uus pärnaderida ning rajati Nunne tänava äärse J. Koorti

Kas teate, et...

Eesti vanim puu kasvab Tallinna linnas? See on 350-aastane läänepärn (kõrgus 14,5 m, ümbermõõt 5,16 m) Niguliste kiriku juures. Pärn on saanud oma nime krooniku ja kirikuõpetajana tuntud Christian Kelchi järgi. 1710. aastal nimetati Kelch Tallinna Niguliste kiriku ülempastoriks, kuid ta suri veel enne ametisse asumist sama aasta detsembris Tallinnas katku. Puu istutati ajal, mil ümber kiriku oli veel surnuaed.

kitse taguse haljaku uushaljastus, Karjamaa pargi haljastus ja Pae pargi II etapi haljastus. Võimaluste piirides tehti linna omandis olevates metsades koristus- ja hooldustöid (kokku 83,7 hektaril).

2010. aasta kevadel kaunistasid linna mitmetes värvitsoonides võõrasemad, kokku 40 998 taime. Kevadlilli istutati kümnele lillepeenrale (kokku 712,26 m²), lisaks paigaldati 185 vaasi, millest 154 asusid ühissõidukipeatustes. Kevadel oli võimalik nautida ka 2009. aasta sügisel mulda pandud tulpide ja nartsisside (74 500 tk) õiteilu. Suvelilli istutati kokku 47 853 taime. Kolmel peenral rõõmustasid silma otsekülvist sirgunud lilletaimed. Suvelilled õilmitsesid 24 peenral (1075,9 m²), 231 vaasis ja 16 amplis. Uued püsilillepeenrad rajati nelja parki: Komandandi aeda, Lembitu ja Ilo parki ning Kolde puiesteele. Püsililli istutati 782 taime. Lisaks uute lillepeenarde rajamisele teostati mitmete linnaosade peenardel ka täiendistutusi. Esimest korda osales Tallinna Keskkonnaamet Tallinna Lillefestivalil, mille raames kujundati ja rajati festivaliaed „Aed kui paradiis”. Väikeses aias esitleti tükikest eklektiliselt mõjuvast Paradiisist – eesmärgiga tuletada meelde teadantud tõde: „Paradiis on meie eneste sees ja tegelikult me oleme ja elamegi Paradiisis.”

The Principal activities of the Landscaping Department include forming the general principles for Tallinn's landscaping, reviewing plans and projects, submitting conditions to deal with landscaping, supplementing legislation and information systems, as well as compiling new ones. In addition, the landscaping department deals with the maintenance of forests owned by the city and the issuance of cutting permits for trees that need to be cut down because of construction work and the organization of replacement planting related thereto. It is also our function to beautify the city based on uniform solutions, and to monitor the establishment and maintenance of the city's public spaces.

In 2010, several legislative documents (conditions and procedures for issuing permits for tree cutting and thinning, procedure for planting trees, the classification and maintenance requirements for Tallinn's landscaping) were amended and information systems developed (cutting permit database, landscaping information system).

Three hundred and sixty-three objects were reviewed – plans along with decisions regarding the environmental impact assessments. Of the comprehensive plans, the largest and those requiring the greatest attention were the ones for Haabersti and Nõmme; the detailed plans and the application-designs that precede the initiation of the plans included Estonia Blvd., Kaubamaja St. and another ten or so objects. Other important topics included preserving the landscaping that has been recognized as valuable and making the establishment of new landscaping possible.

On the administrative territory of the City of Tallinn, both legal and physical persons must apply for permits for cutting and thinning. For cutting trees that are within the city limits and on land that is entered as forest land in the cadastre, a forest notice must be drawn up at the Environmental Board of the Ministry of the Environment. In 2010, 1,363 cutting permits were issued, which facilitated the cutting of 15,613 trees. Applications

for cutting valuable trees are usually rejected or thinning permits for putting the tree crowns in order are issued instead. Ninety-seven thinning permits were issued during the year. An

important topic is the trees that need to be cut because of construction activity, of which many are viable and valuable. Since cutting them would cause great damage to the city's natural environment, a requirement of replacement planting is implemented in order to preserve the ecological balance. In 2010, 514 trees and 8,063 shrubs were planted in the course of replacement planting. The largest jobs included planting a new row of linden trees on Viru Street; the new landscaping for the small green area behind J. Koort's deer sculpture on Nunne Street; landscaping for

Karjamaa Park; and the second stage of the landscape for Pae Park. As much cleanup and maintenance work as possible was carried out in the forests owned by the city (total of 83.7 hectares).

In the spring of 2010, the city was beautified with a total of 40,998 pansies in various colours. In addition to ten flowerbeds (712.26 m²), the spring flowers were also planted in 185 vases, of which 154 are located at public transportation stops. In the spring, it was also possible to enjoy the beauty of the 74,500 tulips and daffodils that were planted

in the autumn of 2009. A total of 47,853 summer flowers were planted. Flowers that were grown from seed are appealing the eye in three flowerbeds. Summer flowers filled 24 beds (1,075.9 m²), 231 vases and 16 hanging baskets. New perennial beds were established in four parks: the Komandandi Garden, Lembitu and Ilo Parks and Kolde Blvd. The number of perennials that were planted amounted to 782. In addition to the new flowerbeds, improvements were made in the flowerbeds located in various city districts. For the first time, the Tallinn Environment Department participated in the Tallinn Flower Festival, where the A Garden like Paradise festival garden was designed and produced. Within the small garden, a small part of an eclectic Paradise was presented, with the goal of reminding us of an old truth – Paradise is within us and we are actually already living in Paradise...

Did you know that...

Estonia's oldest tree grows in Tallinn? It is a 350-year-old common lime tree (height 14.5 m, diameter 5.16 m) near St. Nicholas' Church. The lime tree is named after the chronicler and pastor Christian Kelch. In 1710, Kelch was appointed to be the chief pastor of St. Nicholas' Church, but died in December of the same year of the plague that ravaged Tallinn before he could assume office. The tree was planted at a time when the church was surrounded by a cemetery.

HEAKORD JA KESKKONNAINVESTEERINGUD

MAINTENANCE AND ENVIRONMENTAL INVESTMENTS

TEGEVUSED MÄNGUVÄLJAKUTEL AASTAL 2010

2010. aastal oli Tallinnas avalikus kasutuses 342 mänguväljakut. Korraldust tehnilist hooldust tehti 231 mänguväljakul, sealhulgas 9 peremänguväljakul ja 222 hoovimänguväljakul, millest väga heas korras oli 103, heas korras 108 ja rahuldavas korras 20 mänguväljakut. 2010. aasta aprillikuus teostati põhjalik mänguväljakute ülevaatus (aastainventuur), mille käigus hinnati nii atraktsioonide tehnilist seisukorda kui ka üldist heakorda igal mänguväljakul. Seoses mänguväljakute aastainventuuriga on kõigi mänguväljakute kohta koostatud elektroonilised kaustad kuude löikes koos regulaarsete ülevaatuste käigus tehtud fotodega.

Pärast lume sulamist selgitati välja liivavajadus mänguväljakutel, sellest lähtuvalt vahetati ja lisati liiva nii liivakastides kui turvaalustel. Liivatoid tehti 3 kuu vältel ja nende maksumuseks kujunes 480 000 krooni.

Kevadest sügiseni, kuni ilmastik lubas, tegeleti vanematel mänguväljakutel värvimistöõdega, mis andis neile minimaalsete kulutustega tunduvalt värskema ja ilusama ilme. Värvimistöõde teostati koostöös linnaosavalitsustega, kes tagasid vajaliku tööjõu (töötud ja sotsiaalsetel töökohtadel töötavad isikud), värvimiseks kulus 57 600 krooni.

Lasnamäe ja Mustamäe linnaosa vanadel mänguväljakutel asunud amortiseerunud metallelemendid likvideeriti ja kanti maha.

Koostati ka ülevaade mänguväljakute-aluse maa omandisuhtest, hetkel käivad läbirääkimised linnvaraametiga maa munitsipaliseerimiseks. Mänguväljakute aasta vältel toimunud hooldust korraldati vastavalt hankelepingutele ning lepingupartnerite tegevust kontrolliti.

Mahukas töö – mänguväljakute arengukava koostamine – algas 2008. aastal, kuid 2010. aastal veel lõpule ei jõudnud. Aasta lõpus viidi läbi raamatupidamislik inventuur, vastavalt vajadusele uuendati tegevusvaldkonda puudutavat infot ameti koduleheküljel.

Kokku kulutati aastas mänguväljakutega seotud tegevustele 2 400 000 krooni.

PROJECTS ON PLAYGROUNDS IN 2010

In 2010, there were 342 public playgrounds in Tallinn. Regular technical maintenance was carried out on 231 playgrounds, including 9 family playgrounds and 222 courtyard playgrounds of which 103 were in excellent condition, 108 were in good condition and 20 were in satisfactory condition.

In April 2010, a thorough inspection (annual inventory) of the playgrounds was carried out, in the course of which the technical condition of the equipment as well as general upkeep of each playground was evaluated. In connection with the annual inventory of the playgrounds, electronic files have been created for all the playgrounds along with photos by month, which have been taken in the course of regular inspections. After the snow had melted, the quantity of sand that would be needed for the playgrounds was ascertained, and sand was added to both the sandboxes and safety areas. The sand was delivered and deposited in the course of three months and the cost was 480,000 EEK.

From spring to autumn, whenever the weather allowed, painting was done at the older playgrounds, which provided a significantly fresher and nicer appearance at minimal cost. The painting work was carried out in cooperation with the city districts, which provided the necessary labour (the unemployed and people working in social jobs). A total of 57,600 EEK was spent on the painting work.

In the Lasnamäe and Mustamäe districts, depreciated metal equipment in the playgrounds was removed and written off. An overview was also compiled of the ownership status of the land under the playgrounds; currently, negotiations are underway with the City Property Department for the municipalization of the land.

The playground maintenance that took place during the year was organized based on procurement contracts and the activities of the contractual partners were checked.

A sizeable job – compiling the development plan for playgrounds – was started in 2008, but it was not completed in 2010. At the end of the year, an accounting inventory was carried out and the information regarding the field of activity on the department's website was updated as necessary.

The total amount spent for projects related to playgrounds was 2,400,000 EEK.

LEMMIKLOOMAD

Olulisimaks saavutuseks 2010. aastal oli märtsis Tallinna Linnavalitsuses vastu võetud Tallinna linna koerteregistri põhimääruse uus redaktsioon. Nüüd saab koeri tasuta registreerida lisaks 23 loomakliinikule ja Tallinna Keskkonnaametile ka Kristiine ja Nõmme linnaosavalitsuse teenindussaalides või kanda ise oma looma andmed Riigiportaali kaudu koerteregistrisse. Valmis Tildri tn 35 vastas haljasalal asuva koerte jalutusväljaku uus, vastupidavatest paneelidest piirdeaed, väljaku rekonstrueerimise käigus suurenes ala 560 m² võrra ja see sobib nüüd aktiivseks kasutamiseks. Paigaldati 8 uut treeningelementi väikeste koerte väljakutele, kus atraktsioonid senini üldse puudusid. Dunteni pargi koerte jalutusväljakule lisati täitepinnast ja liiva liigniiskuse ja pori likvideerimiseks.

Tallinnas on 12 avalikku koerte jalutusväljakut ning üks MTÜ Loomade Hoiupaiga territooriumil asuv ja selle asukatele mõeldud väljak. Jalutusväljakuid hooldab Tänavapuhastuse AS. Koertele jalutusväljakute rajamise põhieesmärgiks on arendada koerapidamiskultuuri ja parandada ühiskonna suhtumist lemmikloomadesse, samuti tagada igas linnaosas võimalus loomade turvaliseks jalutamiseks ja trennimiseks.

Loomapidamiskultuuri arendamiseks on tehtud muudki:

- kaasfinantseeriti juunis toimunud MTÜ Aita Nõrgemat korraldatud reklaamikampaaniat, mis kutsus inimesi üles võtma lemmiklooma Loomade Hoiupaigast;
- Kristiine, Nõmme, Pirita, Lasnamäe ja Mustamäe linnaosavalitsustes viidi läbi korteriühistutele suunatud infotunnid teemal „Mida teha kodutute kassidega?“;
- oktoobris toimunud heategevuslikul koertenäitustel jagati vastutustundliku loomapidamise teemalisi infomaterjale;

- tehti ettekanne Eesti Kommunaalmajanduse Ühingu korraldatud eriseminaril „Linnud ja loomad avalikus ruumis“;
- ajavahemikul 13.12.10–16.01.11 eksponeeriti trammides, trollides ja bussides kokku 800 A4-formaadis reklaamplakati, mis kutsusid üles inimesi võtma lemmiklooma Loomade Hoiupaigast.

Linnaelanike heaolu tagamiseks on oluline ka hulkuvate loomade arvukuse vähendamine, vastavat teenust – hulkuvate koerte ja kasside püüdmist Tallinna linna territooriumilt, nende hoidmist, ravimist, steriliseerimist, koerte mikrokiibiga märgistamist ja üleandmist vanale või uuele omanikule ning vajadusel ka loomade hukkamist – osteti kuni 31.10.2010 sisse OÜ-lt Teho LHP, kus teenust osutas allhankija MTÜ Loomade Hoiupaik, alates novembrist aga otse MTÜ-lt Loomade Hoiupaik.

PETS

In relation to pets, the most important achievement in 2010 was the new version of the Statutes of the Tallinn City Dog Register. In addition to 23 animal clinics and the Tallinn Environment Board, it is now also possible to register dogs free at the Kristiine and Nõmme District Administration service halls or to enter one's animal in the Dog Register using data communications through the State Portal.

A new fence of durable panels was installed around the dog park in the landscaped area opposite Tildri St. 35. In the course of the dog park reconstruction, the area was increased by 560 m² and it is now suitable for active use. Eight new training elements for small dogs were installed in the dog parks, where no equipment existed to date. At the Dunten Park dog park, fill and sand was added to eliminate excess moisture and mud.

There are 12 public dog parks in Tallinn and one on the territory of the nonprofit Animal Shelter. Tänavapuhastuse AS maintains the dog parks. The purpose of establishing dog parks is to develop the culture of dog ownership and to improve society's attitude toward pets, as well as to ensure the opportunity for safely walking and training dogs in each city district.

In order to develop the culture of dog ownership, co-financing was provided for the advertising campaign organized by the nonprofit Aita Nõrgemat (Help the Weaker), which called upon people to adopt pets from the Animal Shelter.

Informational meetings were held for apartment associations at the Kristiine, Nõmme, Pirita, Lasnamäe and Mustamäe District Administrations on the topic, "What to do with homeless cats?" At the charitable dog show that took place in October, informational materials were distributed on the topic of responsible pet ownership. A presentation was made at the special seminar titled Birds and Animals in the Public Space, which was organized by the Estonian Utilities Association. Between 13 December 2010 and 16 January 2011, 800 A4-format advertising posters were displayed in the trams, trolley busses and busses, which called on people to adopt pets from the Animal Shelter.

Until 31 October 2010, stray dog and cat catching in the City of Tallinn along with boarding services, medical treatment and the labeling of dogs with microchips, the delivery to old or new owners or destruction of the animals was procured from OÜ Teho LHP, with the service being provided by the nonprofit Animal Shelter as a subcontractor. As of November, the service is directly provided by the nonprofit Animal Shelter. In 2010, 35 dogs and 17 cats were sterilized or castrated.

EHITUSALASED TEGEVUSED AASTAL 2010

Uusehitus ja rekonstrueerimine:

1. Pärnamäe kalmistu töökoja katuse ümberehitus
270 000,00 kr
2. Tallinna Botaanikaäia (TBA) põhjapoolne kasvuhoone
15 457 686,34 kr
 - 2.1. TBA põhjapoolne kasvuhoone ehitus
 - 2.2. TBA palmimaja madalpinge tööd
 - 2.3. TBA herbariseerimise sügavkülmik
 - 2.4. TBA palmimaja saali heliisolatsioon ja põrand
3. TBA piirdeaed 1 933 847,12 kr
 - 3.1. TBA aia rekonstrueerimine
 - 3.2. TBA piletimüügi kioski ehitus
 - 3.3. TBA kassasüsteemi ehitus
 - 3.4. TBA aia valvekaamera paigalduse tööd
 - 3.5. TBA aia geodeesia
 - 3.6. TBA aia tagune kõnnitee
4. TBA talveaia remont 65 998,52 kr

Jooksev ehituslane tegevus:

1. Hoonete ja rajatiste projektijuhtimine ja tehniline järelevalve.
2. Ehitistele ja rajatistele garantiülevaatuste korraldamine.
3. Ehitiste ja rajatiste garantiitööde korraldamine.
4. Valmishitatud hoonete ja rajatiste tööde kapitaliseerimine.
5. Arhiveerimine.

Kõik planeeritud objektid said 2010. aastal valmis tähtaegselt ja selleks ettenähtud raha kulutatud. Kokku tehti 2010. aastal investeeringuid 17 727 531,98 krooni väärtuses.

Sinna hulka kuuluvad ka tööd, mille teostamise otsused võeti vastu aasta lõpus, nagu TBA-le herbariseerimise sügavkülmiiku ost ja TBA palmimaja saali heliisolatsiooni ning põranda renoveerimistööd.

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusele (EAS) esitati kõik aruanded tähtaegselt ning detsembri lõpus laekus Tallinna linna eelarvesse viimane 7 milj kr EAS-i kaasfinantseerimise raha.

2010. aasta ehitusobjektide hangete tegemisel ja ehitaja väljavalimisel lähtuti põhimõttest, et hankes nõutud töö saaks tehtud odavaima hinnaga ning samal ajal oleksid kõik planeeritud tööd teostatud tehniliselt hästi ja kvaliteetselt.

CONSTRUCTION ACTIVITIES IN 2010

New construction and reconstruction:

1. Reconstruction of the Pärnamäe Cemetery workshop roof 270,000.00 EEK
2. Tallinn Botanic Garden (TBG) northern greenhouse 15,457,686.34 EEK
 - 2.1. Construction of the TBG northern greenhouse
 - 2.2. Low voltage work for the TBG palm house
 - 2.3. TBG herborization freezer
 - 2.4. Sound insulation and floor for the TBG palm house
3. TBG boundary fences 1,933,847.12 EEK
 - 3.1. Reconstruction of the TBG fence
 - 3.2. Construction of the TBG ticket booth
 - 3.3. Construction of the TBG cashier system
 - 3.4. Installation of a security camera on the TBG fence
 - 3.5. Geodesy for the TBG fence
 - 3.6. Sidewalk behind the TBG fence
4. Renovation of the TBG conservatory 65,998.52 EEK

Ongoing construction activities:

1. Project management and technical supervision of the buildings and structures
2. Organization of warranty inspections for the buildings and structures
3. Organization of warranty work for the buildings and structures
4. Capitalization of work on the completed buildings and structures
5. Archiving

All the planned objects were completed on time in 2010 and the allocated money was spent. In total, investments valued at 17,727,531.98 EEK were made in 2010.

This includes jobs that were decided on at the end of the year, such as the purchase of the TBG herborization freezer and the renovation of the sound insulation and floors in the TBG palm house.

All the reports were submitted to Enterprise Estonia on time, and at the end of December, the last 7 million EEK of co-financing from Enterprise Estonia was received by the Tallinn city budget.

In 2010, when organizing procurements for construction projects and choosing builders, we proceeded from the principle that the work required in the procurement should be done for the most economical price while all the planned work must be technically excellent and of high quality.

RAHVUSVAHELISED KESKKONNAPROJEKTID JA -HARIDUS

INTERNATIONAL ENVIRONMENTAL PROJECTS AND EDUCATION

OSALUS KESKKONNAALASTES VÄLISPROJEKTIDES

2010. aastal finantseeriti keskkonnaprogrammide vahenditest mitmeid tegevusi, mis toetasid linna keskkonnaseisundi parandamist, selle tundmaõppimist või sellest teavitamist. Suuremateks valdkondadeks olid uuringud, seired ja teavitustööd. 2010. aastal kulutati keskkonnaprogrammide läbiviimiseks 2 193 000 kr ehk 140 200 EUR (2009. a 4 496 000 kr).

Välisprojektid on Keskkonnaameti osalemisel ja välisrahastuse kaasamisel läbiviidavad ühekordsed tegevused. 2010. aastal osales Tallinna Keskkonnaamet 4 välisprojektis.

Projekti „Ökotugi tegevused – üheskoos parema keskkonna eest” eesmärgiks on inimeste keskkonnateadlikkuse suurendamine ökotugitegevuste kaudu, keskkonnasäästliku hoiaku kujundamine ja avaliku sektori töötajate keskkonnateadlikkuse tõstmine. Projekti eelarve on 171 048 EUR, millest 25 657 EUR kaetakse Tallinna Keskkonnaameti rahast. Tallinna partnerid on Helsingi, Kotka, Hämeenlinna, Tartu ja Rakvere. Paljudes linna asutustes ja ametites on nn ökotugiisikud, kes kolleegide ühest küljest oma eeskujuga innustavad, teisest küljest neile teadmisi ja erinevaid nippe jagavad. Ökotugiisikuid koolitati Laulasmaal, Sagadis ja Pärnus ning Valgas ja Tartus külastati ettevõtteid, kes on oma kontorid ja tööruumides palju ökotugitegevusi juba ellu viinud.

Projekti raames pakutakse kõigile soovijatele koolitusmaterjale veebis (http://www.ecosupport.net/ee/etusivu_ee.htm), ökotugitegevuse käsiraamatut, samuti on valminud ökotugitegevuse klepsud, helkurid ja kotid. Sotsiaalvõrgus Facebook on loodud keskkond „Ökotugi”. Kavas on luua ökotugitegevuse laumäng ja sisustada virtuaalne ökokontor, kus kasutatakse parimaid sellealaseid kogemusi.

Üks mahukamaid välisprojekte on olnud INTERREG IVC programmi projekt „Power”. Projekti eelarve on 350 314 EUR (omarahastamine 52 547 EUR). Tallinna partnerid on SEEDA (South-East England Development Agency, Ühendkuningriik), Malapolska vojevoodkond (Poola), Noord-Brabanti maakond (Holland), Andalusia Energiaagentuur (Hispaania), Stockholm (Rootsi) ja Emilia-Romagna provints (Itaalia). Projekti tegevus toimus 5 valdkonnas: energiatõhusus, taastuvenergia, ökoinnovatsioon ja keskkonnatehnoloogiad, säästev transport ning elanike käitumisharjumuste muutmine, millest moodustus mõjukas POWERi poliitika võrgustik. See on omalaadne mõttekoda (think-tank), kuhu kuuluvad eksperdid jagavad mitmete alavõrgustike kaudu oma kogemusi ja teevad osalevatele regioonidele ettepanekuid säästva energia ja transpordi vallas. Lisaks on projektil kaudne mõju ökoloogilise jalajälje ja kasvuhooonegaaside emissiooni vähenemisele, taastuvenergiast elektri tootmisele, optimeeritud keskkonnatehnoloogiate kasutamisele ning ökoinnovatsioonile osalevates regioonides. Projekti rakendamine aitab kaasa 2010. aastal valminud „Tallinna säästva energiamajanduse tegevuskava aastateks 2010–2020” elluviimisele. Tallinn on liitunud Euroopa Komisjoni initsiatiiviga „Linnapeade Pakt”, mille säästva energiamajanduse tegevuskava eesmärgiks on saavutada CO2 heitmete vähendamine linnas 20% võrra. Tallinna Keskkonnaamet osaleb „Power” projekti kolmes alaprojektis: „TrisCo” (koos Viimsi vallaga, välispartnerid on Lõuna-Inglismaa Keskkonnakeskus, Brabanti Keskkonnaühenduse fond Hollandis, Sevilla Ülikool Lõuna-Hispaanias ja ACER Reggio Emilia piirkonnas Itaalias), „TraCit” (partnerid on Portsmouthi ülikool Inglismaal, Viimsi vald, Krakowi Tehnikaülikool Poolas, SA Säästva Eesti Instituut, Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus) ja „SEECa” (partnerid on Uppsala maavalitsus Rootsis ja Niepouomice vald Poolas).

Välisprojektis „COMBAT – linnapeade pakt Läänemere pealinnades” (Covenant of Mayors in the Central Baltic Capitals) on Tallinna partnerid Stockholmi Linnavalitsus, Helsingi Keskkonnaamet ja Riia Energiaagentuur. Projekt kestab kuni 2011. aasta septembri lõpuni ja selle eelarve on 139 236 EUR, millest Tallinna Keskkonnaamet katab ainult 20 885 EUR. Peamised tegevused on suunatud sellele, et tõhustada Läänemere piirkonna keskkonnavalast tegevust tervikuna ja parandada linnapeade pakti rakendamise kvaliteeti. Projekti tulemusena soovitakse muuta keskkonnavalaseid hoiakuid Läänemere linnade elanikkonna hulgas ja luua regioonis püsiv ning toimiv koostöövõrgustik.

Välisprojekti „COBWEB – ühtne suhtlev Baltikum” (COBWEB – Communicating the Baltic) partnerid on Hyria koolituse aktsiaselts (Hyvinkää, Soome – juhtpartner), Nynäshamni Looduskool (Nynäshamn, Rootsi), Tallinna Tehnikaülikool, Geoloogia instituut (Tallinn, Eesti), Tartu Ülikool, Loodusmuuseum (Tartu, Eesti), SA Tartu Keskkonnahariduse Keskus (Tartu, Eesti), Läti Loodusmuuseum (Riia, Läti), Läti Ülikool (Riia, Läti), Helsingi pealinnapiirkonna Taaskasutuskeskus, keskkonnakool (Helsingi, Soome), Harakka Looduskeskus (Helsingi, Soome), Espoo loodusmaja Villa Elfvik (Espoo, Soome). Järgnevad mõned näited projekti tegevustest.

Tallinnas võimaldas projekt koolitada Aegna loodusmaja, Tallinna Botaanikaia loodusmaja ning Tallinna üldhariduskoolide loodusteaduste õpetajaid, kellele jagasid oma kogemusi partnerriikide loodusmajade õpetajad, loodusmuuseumide töötajad ja ülikoolide loodusteaduste õppejõud. Koostöös projekti partnerite-ga koostatakse looduskoolidele õppematerjalid, mille alusel koolitatakse nii Tallinna üldhariduskoolide loodusteaduste õpetajaid kui ka partnerriikide loodusmajade õpetajaid.

Tallinna Botaanikaia loodusmaja sai rikkamaks viie programmi võrra. Lasteaialastele koostati programm „Elus ja eluta looduse seosed: „Muld ja taimed””. Õpetajad saavad õpilastele tellida loodusmajast kolme kolmetunnilist programmi: „Muld”, „Taimede ehitus ja talitus” ning „Ilm ja kliima”.

Aegna loodusmajas käis kevadel ja suvel vilgas tegevus spetsiaalselt saarega seotud programmide testimisel. Lasteaialapsed ja nende õpetajad tundsid heameelt kaheosalisest mängulisest programmist „Meri”, sügistalvel valmis „Kaluriprogramm”, mille käigus õpivad lapsed erinevaid meeli kasutades tundma kalu ja teisi mereloomi ning rannikutaimi. Alklassi-õpilaste jaoks on ette valmistatud programm „Ökosüsteem ja ühiskond. Kunst loodusest”, mille raames mängitakse orienteerumismängu ning luuakse taiesid looduslikke vahendeid kasutades. Gümnaasiumiõpilased saavad Aegna loodusmajas õppida kahe uue programmi alusel. Meie Rootsi partnerid koostasid kolm mahukat õppematerjali: „Taimed”, „Vesi” ja „Keskkonnamängud”, Läti partnerid aga torelda lõhekalamängu, mis on tõlgitud eesti keelde ja kasutusel Aegna Loodusmajas.

Kogu projekti eelarve on 100 000 EUR, Tallinna Keskkonnaameti rahast kaetakse 15 000 EUR.

Kesk-Läänemere piiriülene koostööprogramm INTERREG IVA välisprojekt „Ringid vees” on suunatud venekeelsete elanike (Eestis) ja immigrantide (Soomes) integreerimisele keskkonnategevuste kaudu (Rings in Water – involvement of immigrants and Russian speaking inhabitants through environmental activities).

Projekti juhtimise on Tallinna Linnavalitsus usaldanud mittetulundusühingust koostööpartnerile, mis on positiivset huvi tekitanud INTERREG IVA rakendusasutustes. Projekti partnerid on MTÜ Arenguprogrammide Keskus EMI-ECO (Eesti, juhtpartner) ja Lahti Piirkondlik Keskkonnateenistus (Soome). Projekti kaasrahastajad on Tallinna LV ja Narva LV.

2010. aasta tegevusteks olid kaks seitsmepäevast koolitust Tallinna korteriühistuhtidele (50 osalejat), neljapäevane koolitus kümnele Tallinna LV ametnikule elanike kaasamise võtetest ning Tallinna linnaametnike 2-päevane õppesõit Lahtisse, kus tutvuti keskkonnanädala korraldamisega ning sealse keskkonnainfopunkti tegevusega.

Projekt kestab kuni detsembrini 2011 ja projekti tulemusena töötab vene rahvusest vanemaeliste elanike keskkonnavõrgustik (Roheline Rood) nii Eestis – Narvas, Põhja-Tallinnas ja Lasnamäel – kui ka Lõuna-Soomes Lahtis. Projektitegevuste edasiarendajaks on kavandatud MTÜ Roheline Rood.

Projekti kogumaksumus on 8 530 542 krooni (545 201 eurot) ja Tallinna omafinantseering 3 12 932 krooni (20 000 eurot). Projekti kodulehekülj: <http://www.emieco.ee/ringsinwater>

PARTICIPATION IN ENVIRONMENT-RELATED EXTERNAL PROJECTS

In 2010, resources from environmental programs were used to finance many activities, which supported the improvement, study and promotion of the city environmental state. The largest fields of activity were studies, monitoring and promotional work. In 2010, 2,193 thousand EEK or 140.2 thousand EUR (4,496 thousand EEK in 2009) was spent on carrying out environmental programs.

External projects are one-time activities carried out with the participation of the Environment Department and foreign financing. In 2010, the Tallinn Environment Department participated in four external projects.

The goal of the project entitled *Ecological Support Activities – Together for a Better Environment* is to increase people's environmental awareness through ecological support activities, to develop an environmentally friendly attitude in people, and to increase the environmental awareness of public sector workers. The project's budget totals EUR 171,048, of which EUR 25,657 is covered from Tallinn Environment Department funds. Tallinn's partners include Helsinki, Kotka, Hämeenlinna, Tartu and Rakvere. There are so-called "eco-support" people in many city institutions and agencies, who inspire their colleagues by setting an example, and they also share their knowledge and various techniques. The eco-support people were trained in Laulasmaa, Sagadi and Pärnu; companies were visited in Valga and Tartu that have implemented many eco-support activities in their offices and workrooms.

The project provides training material on the Internet (http://www.ecosupport.net/ee/etusivu_ee.htm), an eco-support handbook, and eco-support stickers, reflectors and bags have also been produced. An eco-support (Ökotugi) page has been created on Facebook. There are plans to create an eco-support board game, and to furnish a virtual eco-office, where the best experiences in the field are implemented.

A large-scale external project is the INTERREG IVC program entitled *Power*. The budget for the project is EUR 350,314 (self-financing EUR 52,547). Tallinn's partners are SEEDA (South-East England Development Agency, United Kingdom), Malopolska Province (Poland), Noord-Brabant County (the Netherlands), Andalusia Power Agency (Spain), Stockholm (Sweden), and Emilia-Romagna Province (Italy).

The project activities cover five fields of activity: energy efficiency, renewable energy, eco-innovation and environmental technologies, sustainable transport and changing the behavioural patterns of the population, which comprise the influential network of POWER policies. This is a unique think tank, where experts share their experiences through several sub-networks and make proposals to the participating regions in the fields of sustainable energy and transport. In the participating regions, the project also has an indirect impact of reducing the ecological footprint and green-house gas emissions as well as increasing electricity generation from renewable energy, the utilization of optimized environmental technologies and eco-innovation. The implementation of the project assists in the implementation of the 2010-2020 plan of action for Tallinn's sustainable energy sector.

Tallinn has joined the European Commission initiative entitled *Covenant of Mayors*, with its plan of action for a sustainable energy sector that strives to achieve a reduction in CO₂ pollutants in the city by 20%. The Tallinn Environment Department is participating in three sub-projects of the *Power* project: *TrIsCo* (along with the Viimsi Rural Municipality, foreign partners: South-East England Development Agency, the Brabant Environmental Federation Foundation in the Netherlands, University of Seville in southern Spain, and ACER Reggio from the Emilia region), *TraCit* (partners: University of Portsmouth in England, Viimsi Rural Municipality, Cracow University of Technology, Estonian Institute for Sustainable Development, Stockholm Environment Institute Tallinn Centre) and *SEECA* (partners: Uppsala County in Sweden and Niepołomice Rural Municipality in Poland).

In the external project entitled *COMBAT – Covenant of Mayors in the Central Baltic Capitals*, Tallinn's partners are the Stockholm City Government, Helsinki Environment Department and Riga Energy Agency. The project will last until September 2011 and its budget is €139,236, of which the Tallinn Environment Department covers EUR 20,885. The main activities are directed at making the environment-related activities in the Baltic Sea Region more effective as a whole and improving the quality of the implementation of the *Covenant of Mayors*. As a result of the project, the environmental attitudes of the residents of the Baltic Sea cities should change and a permanent and well-functioning cooperation network should be created in the region.

The partners in the external project entitled *COBWEB – Communicating the Baltic are the City of Hyvinkää* (Finland), Nynäshamn Nature School (Sweden), Tallinn University of Technology (Estonia), University of Tartu (Estonia), Tallinn University (Estonia), Tartu Environmental Education Centre (Estonia), Natural History Museum (Latvia), University of Latvia, Helsinki Environmental Centre (Finland), Harakka Nature Centre (Finland), Espoo Nature Centre Villa Elfvik (Finland) and Helsinki Metropolitan Waste Management Centre (Finland). Some examples of the project activities, in Tallinn, include the training of teachers of natural sciences at the Aegna Nature Centre, the Tallinn Botanic Garden Nature Centre and Tallinn's general education schools, with whom the teachers from the nature centres, workers from natural history museums and university faculty members in the natural sciences from the partner countries shared their experiences. In cooperation with the project partners, teaching materials for nature schools were compiled, based on which teachers of natural sciences in Tallinn's general education schools and teachers at the nature centres of the partner countries were trained.

The Tallinn Botanic Garden Nature Centre was enriched by five programs. A program entitled Relations between Living and Lifeless Nature: Soil and Plants was prepared for kindergarten children. Teachers can order three 3-hour programs from the nature centre: Soil, Plant Structure and Care, and Weather and Climate.

The Aegna Nature Centre was busy in the spring and summer with testing special programs related to the islands. The kindergarten children and their teachers were happy about the two-part playful program entitled Sea; in the autumn-winter, the Fisherman's Program was completed, during which the children learn to identify fish, other sea creatures and coastal plants using various senses. A program entitled The Ecosystem and Society: Art from Nature was completed for primary-grade students, in the course of which orientation games are played and works of art are created with natural materials. At the Aegna Nature Centre, secondary school students can study based on two new

programs. Our Swedish partners compiled three voluminous sets of teaching materials: Plants, Water and Environmental Games; our Latvian partners created an interesting salmon game for children, which was translated into Estonian and put into use at the Aegna Nature Centre. The total budget for the project is EUR 100,000 and the Tallinn Environment Centre contributed EUR 15,000.

An external project of INTERREG IVA (Central Baltic Cooperation Project) entitled Rings in Water is directed at the integration of the Russian-speaking population (in Estonia) and immigrants through environmental activities.

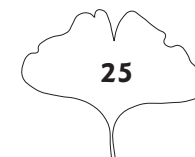
The Tallinn City Government has entrusted the project management to nonprofit cooperation partners, which has created positive interest in the INTERREG IVA implementation agencies. The project partners are the nonprofit Centre for Development Programs EMI-ECO (Estonia) as the leading partner and the Lahti Regional Environmental Service (Finland) as a regular partner. The co-financers of the project are Tallinn City Government and Narva City Government.

The activities in 2010 included two 7-day training sessions for Tallinn apartment association managers (50 participants), a 4-day training session for ten Tallinn City Government officials on how to involve the population, and a 2-day educational trip for Tallinn city officials to Lahti, where they became familiar with the organization of the environmental week and the activities of the local environmental information point.

The project will last until December 2011 and, as a result, an environmental network for older Russian residents (Green Company) will operate in Narva, Northern Tallinn, Lasnamäe (Estonia) and Lahti (southern Finland). The project activities will be developed further by the nonprofit Green Company.

The total cost of the project is 8,530,542 EEK (545,201 EUR) and Tallinn's self-financing is 312,932 EEK (20,000 EUR).

The project website is: <http://www.emieco.ee/ringsinwater>

KESKKONNAHARIDUS

Keskonnateadliku kodaniku kujundamine muutub aina olulisemaks. Keskonnaalased teadmised ja oskused on üheks võtmepädevuseks muutuva maailmaga kohanemisel. Parimad võimalused inimeste väärtushinnanguid mõjutada on haridussüsteemil. Keskonnateadlikkuse ja keskkonnahariduse valdkonna edenemine Tallinnas tagatakse Tallinna keskkonnahariduse arengukava 2008–2014 ellurakendamisega. 2010. aastal jätkati juba väljakujunenud keskkonnahariduslikke tegevusi. Loodushariduslik tegevus Aegna ja Tallinna Botaanikaia loodusmajades on toimunud aasta-aastalt edukamalt. Kui 2009. aastal külastas Aegna loodusmaja üle 1300 loodushuvilise, siis 2010. a juba 1762, neist 625 õpilast ja 549 õpetajat. Aegna saarel ootab loodusesõpra 24 vaatluspunktiga looduse õpperada, millega tutvumist hõlbustab eesti-, vene- ja ingliskeelne voldik „Aegna saar”. 2010. aastal valmisid Aegna loodusmaja jaoks järgmised õppekavakohased

programmid:

Lasteaalastele:

Meri. I osa: Läänemere saar Aegna

Meri. II osa: Elurikkus Aegna saarel. Mänguline piraadiprogramm.

Gümnaasiumile:

Ökosüsteem ja ühiskond. Rollimäng „Sild Tallinnast Aegnale”

Ökosüsteem ja ühiskond. Uurimuslik õpe „Laevaliiklus muudab Aegna rannajoont”

Jätkub programmide koostamine ka alg- ja põhikooli tasemele.

Aegna loodusmaja õppekavakohaste programmide koostamist ja nende läbiviimiseks vajalike vahendite soetamist rahastab osaliselt EL Kesk-Läänemere programmi INTERREG IVA projekt „COBWEB – ühtne suhtlev Baltikum”, milles osalevad ka Rootsi, Soome ja Läti keskkonnahariduse spetsialistid. Kogemuste vahetamisel tekib uusi häid mõtteid, mida saab ellu viia paljudes riikides.

2010. aastat võib pidada tõsiseks tööaastaks, sest lisaks eelnimetatule toimus Aegnal putukateemaline looduslaager Tallinna koolide õpilastele, viidi läbi õppeprogramme

Tallinna lasteaalastele ja toimus Eesti Bioloogiaõpetajate Ühingu V suvekool. Septembris viibisid Aegna saarel COBWEBi projekti eksperdid, kes hindasid kõrgelt loodusmaja õppeprogramme ja uusi võimalusi Tallinna loodusharidusele.

2010. a pälvis Aegna loodusmaja eduka keskkonnaharidusliku tegevuse eest tunnustuse „Aasta Keskkonnateo 2010”

Tallinna Botaanikaead (TBA) pakub alates 2006. aastast lisaks näitustele ja püsikollektsioonidele ka õppekavakohast loodusõpet Tallinna üldhariduskoolidele. TBA külastajate üldarv oli 2010. a märkimisväärne – 37 761. 2009. a valminud loodusmaja loob loodushariduse andmiseks veelgi paremad tingimused. Hetkel pakutakse 7 teemaprogrammi. 2010. a osales õppekavakohases loodusõppes 476 õpilast 14 koolist 5 teemal: „Puud, pöösad, puhmad ja rohttaimed”, „Toataimed ja tarbetaimed”, „Vesi ja muld”, „Taimede paljunemine ja levimine” ning „Loodusvõõndid ja kliimavõtmed”. Lisaks käivitati õppekavakohased programmid lasteaedadele ja algklassidele. 2010. aastal jätkas edukalt TBA looduse huviring „Looduslaps”, milles osaleb 22 botaanikahuvilist õpilast. Projekti COBWEB raames toimus varakevadel õuesõppepäev lasteaedadele, millel osales ligi sada Tallinna lasteaedade õpetajat. Lasteaedade õuesõpet ja muud keskkonnahariduslikku tegevust kureerib Lehola Keskkonnahariduskeskus.

2010. a jooksul osales Lehola Keskkonnahariduskeskus aktiivselt programmide väljatöötamisel nii Aegna loodusmajale kui ka Tallinna Botaanikaiaie COBWEBi projekti raames.

2010. a sügisel toimus Tallinna Õpetajate Majas keskkonnahariduse konverents „Meie meri” lasteadeade õpetajatele, osalejaid oli taas sadakonna ringis ning oktoobris sai kahe nädala jooksul külastada mereteemalist laste loovtööde näitust Kullo Lastegaleriis.

Õuesõppeprogrammidest on populaarsed kevadised Tallinna koolide linnulauluhommikud, milles osales 2010. a 505 õpilast 24 klassist. Hilissügisel algatati linnusöögimajade projekt „Lindudega sõbraks”, milles osales 309 õpilast 10 eesti ja 5 vene koolist. Projekti on kavas 2011. a laiendada sel moel, et koolides meisterdatakse valmis lindude söögimajad, mis kingitakse lähinaabruses olevaile lasteadeadele, nii saavad lapsed linde toita, neid tundma õppida ja talviseid loodusvaatlusi teha.

Keskkonnahariduse parema korraldamise eelduseks Tallinnas võib kindlasti pidada 60 milj krooni eraldamist Tallinna Loomaia keskkonnahariduse keskuse väljaehitamiseks Euroopa Liidu struktuuritoetuste meetme „Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine” abiprogrammi vahenditest. 2010. a külastas Tallinna Loomaada 785 õpilast.

Kesk-Läänemere INTERREG IVA programmi projekti „Ringid vees” üldeesmärgiks on ennetada ja vähendada keskkonnariske Tallinnas ja Narvas, tõstes keskkonnateadlikkust, edendades säästlikku tarbimist ja heade majapidamistavade rakendamist korteriühistutes. Selleks luuakse ja rakendatakse tööle venekeelsete vanemaealiste elanike võrgustik, soodustades samas ka vene keelt kõnelevate elanike integratsiooni Eesti ühiskonda.

Preemiaga „Aasta Keskkonnategu 2010” tunnustati projekti „Ringid vees” raames tehtavat tööd vanemaealiste kodanike keskkonnateadlikkuse tõstmiseks.

Tallinna Nõmme Noortemaja Loodusmaja elavnurgas on alati noori uudistajaid ja lapsi, kes käivad seal oma roomavaid, neljajalgseid ja tiivulisi sõpru toitmas. Loodusmajas üllitati raamat „Nemad elavad Pääsküla rabas”, mis tutvustab 34 meie rabas sagedamini kohatavat liiki, koostöös Tartu Keskkonnahariduse Keskusega valmis lauamäng „Rabaseiklus”. Loodusmaja töötajate läbiviidud aktiivõppetundides, retkedel, laagrites ja üritustel osales üle 5000 inimese.

Täiesti uus rahvusvaheline koostöö keskkonnahariduses algatati 2010. aasta sügisel Moskva Looduskasutuse ja Keskkonnakaitse Ametiga. 19 Tallinna õpilast ja õpetajat osales Moskva looduslaagris, tutvudes looduskaitseobjektide ja loodusvaatamisväärsustega Moskvast ja selle lähikümbruses. Koostöö jätkub 2011. a moskvalaste vastuvisiidiga Eesti ja Tallinna loodushariduskeskuste tööga tutvumiseks.

2010. aastal valmis rida trükiseid, COBWEBi projekti raames kaks keskkonnamängude kogumikku: „Mere- ja murumängud lasteadeadele” ja „Mängud õpilastele” ning 2009. a valminud Tallinna loodust ja loodusobjekte tutvustav käsiraamat „Tallinna loodus” anti välja ingliskeelsena. Koostöös Kommunaalametiga valmis eesti- ja ingliskeelne mahukas raamat „Tallinna geoloogia”.

Kas teate, et...

Tallinna koolide kevadistel linnulauluhommikutel on osalenud kokku 50 kooli III klassi ja 2634 õpilast?

ENVIRONMENTAL EDUCATION

Raising the environmental awareness of the population is becoming increasingly important. Environmental knowledge and skills are one of the key skills in adapting to the changing world. The education system provides the best opportunities to influence the value judgments of people. The implementation of the Tallinn Environmental Education Development Plan for 2008-2013 guarantees the promotion of environmental awareness and environmental education in Tallinn.

Established environmental activities were continued in 2010. The activities related to nature education at the Aegna and Tallinn Botanic Garden Nature Centres has become more successful year after year. While over 1,300 nature lovers visited the Aegna Nature Centre in 2009, there were already 1,762 visitors in 2010, of which 625 were students and 549 teachers. Nature lovers can find 24 nature trails with viewing points on Aegna Island and information about them is provided in an Estonian-, English-, and Russian-language brochure called Aegna Island. In 2010, the following curriculum-related programs were prepared for the Aegna Nature Centre:

For kindergarten children:

Sea. Part I: Aegna Island in the Baltic Sea

Sea. Part II: Abundance of Life on Aegna Island. A Playful Pirate Program.

For secondary school students:

The Ecosystem and Society. Investigative Learning: Ship Traffic Is Changing the Aegna Coastline

The preparation of new programs for the primary and basic school levels is continuing.

The acquisition of the resources for compiling the Aegna Nature Centre's curriculum-based programs and their implementation are partially financed by the COBWEB – Communicating the Baltic project administered by the INTERREG IVA EU Central Baltic program, with the participation of environmental education specialists from Sweden, Finland and Latvia. In the course of exchanging experiences, good new ideas develop, which can be implemented by various countries.

2010 can be considered a serious work year, because in addition to the aforementioned activities, a nature camp that focused on insects took place on Aegna for students from Tallinn schools; a study program was carried out for Tallinn's kindergarten children; and the 5th summer school of the Estonian Association of Biology Teachers took place. In September, experts from the COBWEB project spent time on Aegna Island, and they gave excellent marks to the nature centre's study program and the new opportunities for nature education in Tallinn.

For its successful environmental education activities, the Aegna Nature Centre earned the Little Environment Achievement Award for 2010. In addition to exhibitions and the permanent exhibition, the Tallinn Botanic Garden has also provided curriculum-based nature studies for

Tallinn general education schools since 2006. The overall attendance at the TBG was noteworthy in 2010, as it amounted to 37,761. The Nature Centre that was completed in 2009 creates even better conditions for providing nature education. Currently, seven thematic programs are being offered. In 2010, 476 students from 14 schools participated in curriculum-based nature studies in five different topics: Trees, Shrubs, Bushes and Herbs, Houseplants and Consumable Plants, Water and Soil, Propagation and Development of Plants, and Natural and Climate Zones. In addition, curriculum-based programs were initiated for kindergartens and primary grades. In 2010, the Nature's Child nature hobby group at TBG continued successfully, with the participation of 22 students that are interested in botany. Within the framework of the COBWEB project, outdoor studies were organized for kindergartens in the early spring, and they were attended by almost a hundred Tallinn kindergarten teachers. The outdoor studies for kindergartens together with the environmental education is managed by the Lehola Environmental Education Centre. During 2010, the Lehola Environmental Education Centre actively participated in determining the programs for the Aegna Nature Centre and for the Tallinn Botanic Garden within the framework of the COBWEB project.

In the autumn of 2010, an environmental education conference for kindergarten entitled Our Sea took place at the Tallinn Teachers' House. There were about one hundred participants again this year and in October, visits were made during a two-week period to an exhibition at Kullo Children's Gallery of sea-themed works of art made by children.

A popular feature of the outdoor studies program is the birdsong morning organized in Tallinn's schools during the spring, which were attended by 505 students from 25 classes in 2010. A birdfeeder project was initiated in late autumn entitled Let's Make Friends with Birds, which was attended by 309 students from 10 Estonian and 5 Russian language schools. There are plans to expand the project in 2011 by having the schools build birdfeeders and present them to kindergartens in the neighborhood where the children can feed the birds, learn to identify various bird species and carry out nature surveys during the winter.

The best precondition for the more effective organization of environmental education in Tallinn is definitely the 60 million EEK received from the resources of a support program under the European Union measure entitled Development of Infrastructure for Environmental Education, which is allocated for the construction of an Environmental Centre at Tallinn Zoo. In 2010, 785 students visited Tallinn Zoo.

The general objective of the Rings in Water program of INTERREG IVA (Central Baltic Cooperation Project) is to prevent and reduce environmental risks in Tallinn and Narva by increasing environmental awareness, and through promoting sustainable consumption and the implementation of good housekeeping practices by apartment associations. To accomplish this, a network of older Russian-speaking residents will be created and implemented, while also promoting the integration of the Russian-speaking population into Estonian society.

The Annual Environmental Achievement Award for 2010 recognized the work done within the framework of Rings in Water to increase environmental awareness among older citizens.

Curious young people and children are constantly visiting the living corner of the Nature Centre of the Tallinn Nõmme Youth Centre to feed their crawling, four-legged and winged friends. The Nature Centre published a book entitled They Live in the Pääsküla Bog, which introduces 34 species that are encountered most often in our bogs; and in cooperation with the Tartu Environmental Education Centre, a board game named Bog Adventure was developed. Over 5,000 people participated in the active study hours, expeditions, camps and events organized by the workers at the Nature Centre.

Totally new international cooperation in the field of environmental education was started in the autumn of 2010 with the Moscow Nature Utilization and Environmental Protection Board. Nineteen Tallinn students and teachers participated in a nature camp in Moscow, at which they became familiar with nature conservation objects and natural sights in Moscow and the immediate vicinity. The cooperation will continue in 2011 with a return visit from the Muscovites for them to become familiar with the work at both Estonia's and Tallinn's nature education centres.

In 2010, a series of publications were produced; two environmental games were produced within the framework of the COBWEB project – Sea and Lawn Games for Kindergartens and Games for Students. Tallinn's Nature, a handbook introducing Tallinn's nature and natural objects, was published in English. A voluminous Estonian and English language book titled Tallinn's Geology was completed in cooperation with the Municipal Engineering Services Department.

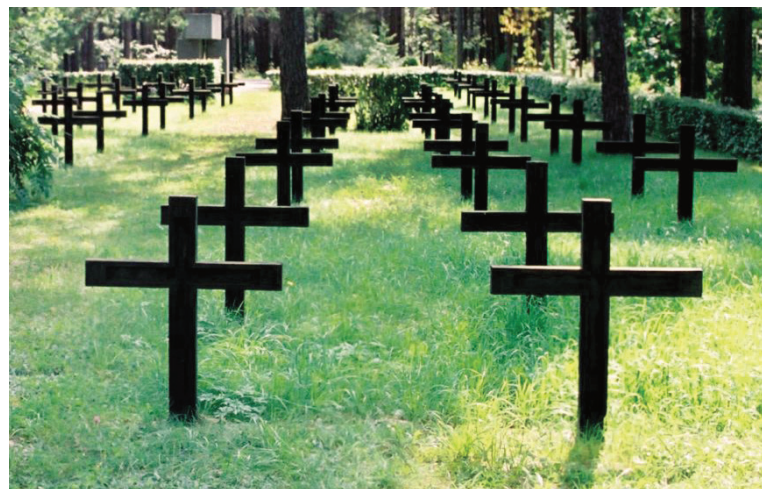
Did you know that...

a total of 2,634 students from 111 classes in 50 schools participated in the spring birdsong mornings organized by the Tallinn schools?

TALLINNA KALMISTUD

TALLINN'S CEMETERIES

Kalmistumajanduse valdkonnas oli 2010. aastal suurimaks saavutuseks Tallinna kalmistute kasutamise uue eeskirja kinnitamine Linnavolikogus. Eeskirjast tulenevalt töötati välja matmispaiga kasutuslepingu tüüptingimused. Korraldati riigihange olemasoleva Kalmisturegistri tarkvara täienduseks. See võimaldab linnaasutusel Tallinna Kalmistud alustada matmispaiga kasutajatega elektrooniliste lepingute sõlmimist ja

uuenenud andmebaasi haldamist.

Kalmistute maa-alade munitsipaliseerimise protsess on praktiliselt lõpule viidud. Tallinna linna omandis on 6 kalmistut (ca 300 ha), maa-ameti maakatastris on registreeritud ca 60 hauaplatsi alune maa, mis jääb väljapoole linna piiri Viimsi valda. Koostöös Linnavaraametiga jätkub kinnistute kandmine kinnistusraamatusse omandiõiguse lõplikuks vormistamiseks.

Oluliseks saavutuseks peame Jaan Poska perekonna matmispaiga renoveerimist Siselinna kalmistul. Projekti raames restaureeriti hauaplatsil olevad rajatised, viidi läbi ohtlike ja haigete puude raied, taastati esialgne kujundus ning istutati uued taimed. Töid rahastati linnavalitsuse reservfondist. Pärast tööde lõpetamist korraldati avalik mälestusteenistus kalmistul. 2010. a korrastati osaliselt ka samal kalmistul asuv 9. märtsi pommitamise ohvrite mälestusmärk.

Jätkus juba palju aastaid tagasi traditsiooniks saanud ürituste korraldamine. Hingedepäeval peeti oikumeeniline jumalateenistus omasteta surnute ühiskalmel Pärnamäe kalmistul.

Toimus Euroopa ajalooliste kalmistute nädal, mille eestvedajaks on Euroopa Ajalooliste Kalmistute Assotsiatsioon (ASCE). Nädala eesmärgiks on tutvustada kalmistuid kui osa rahvuslikust ning Euroopa kultuuripärandist. Linnaelanikele korraldati kalmistukultuuri tutvustavaid ekskursioone ja laupäevak Siselinna kalmistul riikliku kaitse aluste hooldamata hauaplatside korrastamiseks.

Põhitegevusele lisaks viidi omavalitsustöötajatele läbi kaks eriseminari. Mais toimus kalmistukultuuri tutvustav ringsõit Siselinna ja Rahumäe kalmistul ning parkideks ümberehitatud Kopli ja Kalamaja kalmistul, novembris aga uue üleriigilise Kalmistuseaduse eelnõu, Tallinna kalmistute eeskirja ja Tallinna kalmistute elektroonilise andmekogu (registri) tutvustus. Tutvustati registri kasutamist ja teiste omavalitsuste liitumisvõimalusi ning kalmistute haljastusele rakendatavaid eritingimusi.

Kas teate, et...

Tallinna vanim kasutusel olev kalmistu rajati 236 aastat tagasi? Jutt on Siselinna kalmistust. Selle nimetuse alla koondub kaks eri aegadel asutatud kalmistut. Kalmistu vanim osa on 1775. a rajatud Aleksander Nevski kalmistu (vene õigeusuliste kalmistu), Vana-Kaarli kalmistu rajati 1864. a (algselt Kaarli koguduse liikmete matmiseks). Rohkem kui 200 aasta jooksul on sel kalmistul viimse rahupaiga leidnud kümned tuhanded inimesed, nende hulgas arvukalt aja- ja kultuuriloos tuntud isikuid, näiteks üks Eesti Vabariigi loojaid Jaan Poska.

In 2010, the greatest achievement in the field of cemetery management was the approval of the new regulations for the utilization of Tallinn's cemeteries by the City Council. Based on the regulations, the standard terms and conditions of the contract for use for burial plots were drawn up. A public procurement was organized for improving the existing Cemetery Register software. This allows the city agency, Tallinn Cemeteries, to start concluding electronic contracts with the users of burial plots and administrating the updated database.

The process of municipalizing cemetery land is almost complete. The City of Tallinn owns six cemeteries (~ 300 ha); the land under about 60 plots, which is outside the city limits in Viimsi Rural Municipality, is registered in the Land Board's land cadastre. In cooperation with the City Property Department, the entry of the immovables into the Land Register is continuing in order to finally formalize the ownership.

An important achievement is the renovation of Jaan Poska's family burial plot in the Siselinna Cemetery. In the course of the project, the structures on the burial plot were restored; dangerous and sick trees were cut down; the initial design was restored; and new plants were planted. The work was financed from the city government's reserve fund. After the work was completed, a public memorial ceremony was organized at the cemetery. In 2010, the monument to the victims of the 9th March bombing at the same cemetery was partially cleaned up.

The long-term tradition of organizing events continued. On All Souls' Day, an ecumenical service was conducted at the joint grave of the deceased without families at Pärnamäe Cemetery.

The European Significant Cemeteries Week took place, under the auspices

of the Association of Significant Cemeteries in Europe (ASCE). The purpose of the event is to introduce cemeteries as a part of national and European cultural heritage. Excursions to introduce cemetery culture were organized for the townspeople and a voluntary weekend was organized at the Siselinna Cemetery to clean up the burial plots that are not being maintained.

In addition to the principal activities, two special seminars were conducted for local government workers. In May, a tour of Siselinna and Rahumäe Cemeteries and Kopli and Kalamaja Cemeteries that have been rebuilt into parks took place to introduce cemetery culture. In November, the draft of the new national Cemetery Act, the regulations for Tallinn's cemeteries and the electronic database (register) of Tallinn's cemeteries was introduced. The use of the register was introduced, as were the possibilities for other local governments to join the database and the special conditions that apply to the landscaping of cemeteries.

Did you know that...

Tallinn's oldest cemetery that is still in use was established 236 years ago. It is the Siselinna Cemetery, which is comprised of two cemeteries that were established at different times. The older section of the cemetery is the Aleksander Nevsky Cemetery (Russian Orthodox cemetery) that was established in 1775, while the Vana-Kaarli Cemetery (originally for the burial of the members of the Kaarli congregation) was established in 1864. In the course of more than 200 years, thousands of people have found their final resting place in this cemetery, including many famous people from history and cultural history, such as Jaan Poska, one of the founding fathers of the Republic of Estonia.

TALLINNA BOTAANIKAÄED – TEEL TÄHTEDE POOLE

TALLINN BOTANIC GARDEN – ON THE WAY TO THE STARS

2010. aastat võiksime nimetada Tallinna Botaanikaäia aastaks. Kordaminekud, uued algatused ja tänu paljudele abikätele tehtud suured teod on selle aasta õnnestumisi kirjeldavad märksõnad.

Botaanikaäed oma kireva ajaloo ja tähenduslikkusega ühiskonnas on näinud nii paremaid kui ka halvemaid aegu, jõudnud aga tänasesse päeva ühe suurimana Baltikumis ja tinglikult ka põhjamaades.

Eesti maastikuarhitektuuri looja Aleksander Niine projekti järgi rajatud dendraarium ning meile kaugetest maadest tuntud taimede jaoks kujundatud erilahendusega kasvuhooned koos siin antava loodusaridusega muudavad botaanikaäia Eestis äärmiselt oluliseks ja omanäoliseks. Oleme saavutanud tuntuuse, mida väärime.

Marcus Aurelius on öelnud: „Kui miski tundub Sulle keeruline, ei tähenda see veel, et seda pole võimalik saavutada.” Sellist mõtteviisi

on meie jaoks kinnitanud 2010. aasta. Investeeringutega botaanikaia kolleksioonidesse ja infrastruktuuri on loodud suurepärased arengu- ja uute sihtgruppide tähelepanu püüdmise tingimused. Külalastatavus suureneb iga kuuga ning kasvab ka huvi välituristide seas.

Aasta oli täis muudatusi nii meie kollektiivile kui ka külalastajatele. Esimeses kvartalis ümbritsesime oma territooriumi piirdeaiaga ja külalastajad pidid suvehooajal territooriumile sissepääsuks lunastama pileti. Suvel rekonstrueerisime Tallinna ainsa ja ainulaadse rippisilla. Oktoobris liitusid meie meeskonnaga teotahtelised ning suuri väljakutseid ootavad turundus- ja müügijuht. Novembris avasime troopiliste ja kõrbetaimede kasvuhoone, mis valmis Tallinna linna ja Euroopa struktuurifondide koostöös kasvuhoonete rekonstrueerimise projekti viimase etapina.

Kas teate, et...

poole sajandi vanust Tallinna Botaanikaaeda ümbritseb 2010. aastal rajatud piirdeaed, mille pikkus on 2410 m? Tallinna Botaanikaiaiale kuulub ka Tallinna ainuke 2010. aastal renoveeritud rippisild, mis ühendab Lasnamäe linnaosa Tallinna Botaanikaaiaga.

Kõik need ja teised väiksemad muudatused ning uuendused olid rasked, kuid samas huvitavad nii meie külalastajatele kui ka kollektiivile. Ometi suutsime tõsta külalastatavust võrreldes eelneva aastaga 1000 inimese võrra ja lõime kordades enam uusi kontakte. Meie tegusate inimeste ettevõtmisel on Keskonnainvesteeringute Keskus kiitnud heaks mitmeid külalastuskeskuse ja loodushariduse arendamise projekte ning loodud on head suhted paljude eratevõtetega.

Midagi jäi sellest aastast ka kripeldama. Nimelt ei õnnestunud aktiveerida veel mõned aastad tagasi nii tublisti töötanud botaanikaia sõprade seltsi, kelle abi ja panus botaanikaia arengusse on olnud hindamatu. Teame aga, et töö ei ole jänas, kes eest ära jookseb. Seega on Tallinna Botaanikaia Sõprade Seltsi taaselustamine üks tõsiselt tähtis tegemist ootav töö! Täname kõiki abikäsi ja ustavaid külalastajaid. Kohtume juba uuel ja veel huvitavamal aastal!

Karmen Kähr
direktor

2010 could be called the Year of the Tallinn Botanic Garden. Successes, new initiatives, and great achievements thanks to many helping hands are the keywords for describing the year.

The Botanic Garden, which, with its colorful history and importance in society, has seen better and worse times, has arrived to the present as one of the largest botanic gardens in the Baltic states and the Nordic countries.

The dendrarium that was built according to the plans of Aleksander Niine, the creator of Estonian landscape architecture, and the greenhouses with special solutions that were created for plants known to us from distant lands, along with the nature education that is provided, make the botanic garden extremely important and unique in Estonia. We have achieved the recognition that we deserve.

Marcus Aurelius has said, "Because a thing seems difficult for you, do not think it impossible for anyone to accomplish." 2010 has confirmed this way of thinking for us. The investments that have been made into the collections and infrastructure of the botanic garden have created excellent conditions for development and for attracting the attention of new target groups. Attendance is increasing every month and interest among foreign tourists is also growing. The year was filled with changes in our team as well as in the visitors. During the first quarter, we enclosed our territory with a boundary fence, and during the summer season, visitors had to buy a ticket to enter the territory. During the

summer, Tallinn's unique suspension bridge was reconstructed. In October, an energetic marketing and sales manager, who is seeking new challenges, joined our staff. In November, we opened the greenhouse for tropical and desert plants, which was the last stage of the greenhouse reconstruction project and was completed in cooperation with the City of Tallinn and the European Structural Funds.

All of these and other smaller changes and renovations were difficult but they were also interesting for our visitors and staff. Yet, we were able to increase attendance by 1,000 visitors compared to last year and made many times more new contacts. At the initiative of our energetic people, the Environmental Investments Centre has approved several projects for developing the visitors' centre and nature education. We have also established good relations with many private enterprises.

However, something still bothers us about this year. Namely, we were not able to activate the Friends of the Botanic Garden Society, which worked quite well only a few years ago and whose contribution to the development of the botanic garden was invaluable. However, we know that work is not a rabbit that runs away. Therefore, the revival of the Friends of the Botanic Garden Society is one of the most important jobs that awaits us!

We thank all the helping hands and loyal visitors. We hope to meet again in the next, even more interesting, year!

Karmen Kähr
Director

Did you know that...

the 50-year-old Tallinn Botanic Garden is enclosed by a boundary fence in 2010 that measures 2,410 metres? The Tallinn Botanic Garden also has Tallinn's only suspension bridge, which was renovated in 2010 and connects the Tallinn Botanic Garden to the Lasnamäe District.

TALLINNA KESKKONNAAMETI TÖÖTAJAD

STAFF OF THE TALLINN ENVIRONMENT DEPARTMENT

Otto Popel	ameti juhataja <i>Director</i>	Otto.Popel@tallinnlv.ee	6404288
Relo Ligi	ameti juhataja asetäitja <i>Deputy Director</i>	Relo.Ligi@tallinnlv.ee	6164003
Ivi Pettai	juhi abi <i>Assistant to the Director</i>	Ivi.Pettai@tallinnlv.ee	6164057
Inga-Moonika Zgudadze	eelarve vanemspetsialist <i>Senior Specialist for the Budget</i>	Inga-Moonika.Zgudadze@tallinnlv.ee	6404494
Kristina Zotejeva	info vanemspetsialist <i>Senior Specialist for Information</i>	Kristina.Zotejeva@tallinnlv.ee	6404572
Riina Kirs	eelarve peaspetsialist <i>Chief Specialist for Budget</i>	Riina.Kirs@tallinnlv.ee	6404253
Kristjan Mark	jurist <i>Lawyer</i>	Kristjan.Mark@tallinnlv.ee	6404562
Natalja Akulina	peaspetsialist <i>Chief Specialist</i>	Natalja.Akulina@tallinnlv.ee	6404270
Hanno Ojalo	vanemspetsialist <i>Senior Specialist</i>	Hanno.Ojalo@tallinnlv.ee	6404715

Keskkonnahoiu osakond *Environmental Management Division*

Peep Pobbul	osakonna juhataja <i>Head of the Division</i>	Peep.Pobbul@tallinnlv.ee	6164081
Väino Viirand	juhtivspetsialist <i>Leading Specialist</i>	Vaino.Viirand@tallinnlv.ee	6404265
Ülle Ambos	juhtivspetsialist <i>Leading Specialist</i>	Ylle.Ambos@tallinnlv.ee	6404767
Mari-Ann Hütt	juhtivspetsialist <i>Leading Specialist</i>	Mari-Ann.Hytt@tallinnlv.ee	6164011
Ingrid Jakobson	juhtivspetsialist <i>Leading Specialist</i>	Ingrid.Jakobson@tallinnlv.ee	6404561
Silver Riige	juhtivspetsialist <i>Leading Specialist</i>	Silver.Riige@tallinnlv.ee	6404713
Märt Holtsmann	juhtivspetsialist <i>Leading Specialist</i>	Mart.Holtsmann@tallinnlv.ee	6404568
Merilin Sinimets	juhtivspetsialist <i>Leading Specialist</i>	Merilin.Sinimets@tallinnlv.ee	6404766
Merilii Laanepere	vanemspetsialist <i>Senior Specialist</i>	Merilii.Laanepere@tallinnlv.ee	6404262

Haljastuse osakond *Landscaping Division*

Rita Krabi	osakonna juhataja-linnaaednik <i>Head of the Division-City Gardener</i>	Rita.Krabi@tallinnlv.ee	6404400
Peep Moorast	linna maastikuarhitekt <i>City Landscape Architect</i>	Peep.Moorast@tallinnlv.ee	6404712
Kersti Saloste	peaspetsialist <i>Chief Specialist</i>	Kersti.Saloste@tallinnlv.ee	6164005
Mare Maran	peaspetsialist <i>Chief Specialist</i>	Mare.Maran@tallinnlv.ee	6404528
Kristjan Tarn	peaspetsialist <i>Chief Specialist</i>	Kristjan.Tarn@tallinnlv.ee	6404274
Simmo Sillandi	peaspetsialist <i>Chief Specialist</i>	Simmo.Sillandi@tallinnlv.ee	6404274

Sulev Järve	peaspetsialist <i>Chief Specialist</i>	Sulev.Jarve@tallinnlv.ee	6404274
Terje Tohver	vanemspetsialist <i>Senior Specialist</i>	Terje.Tohver@tallinnlv.ee	6404769

Heakorra ja investeringute osakond
Maintenance and Investments Division

Monika Jasson	peaspetsialist <i>Chief Specialist</i>	Monika.Jasson@tallinnlv.ee	6404565
Helmut Koidla	peaspetsialist <i>Chief Specialist</i>	Helmut.Koidla@tallinnlv.ee	6404714
Mart Mäeker	osakonna juhataja <i>Head of the Division</i>	Mart.Maeker@tallinnlv.ee	6404720
Ly Pärn	peaspetsialist <i>Chief Specialist</i>	Ly.Parn@tallinnlv.ee	6404584
Triinu Saum	vanemspetsialist <i>Senior Specialist</i>	Triinu.Saum@tallinnlv.ee	6164004

Jäätmehooldde osakond
Waste Management Division

Kertu Tiitso	osakonna juhataja <i>Head of the Division</i>	Kertu.Tiitso@tallinnlv.ee	6404609
Märt Koppel	peaspetsialist <i>Chief Specialist</i>	Mart.Koppel@tallinnlv.ee	6404285
Maris Arro	peaspetsialist <i>Chief Specialist</i>	Maris.Arro@tallinnlv.ee	6404534
Janne Kallakmaa	peaspetsialist <i>Chief Specialist</i>	Janne.Kallakmaa@tallinnlv.ee	6164012
Niina Safronova	peaspetsialist <i>Chief Specialist</i>	Niina.Safronova@tallinnlv.ee	6404610
Katrin Rannama	peaspetsialist <i>Chief Specialist</i>	Katrin.Rannama@tallinnlv.ee	6404534
Henri Jürlau	projektijuht <i>Project Manager</i>	Henri.Jyrlau@tallinnlv.ee	6404575

Keskkonnaprojektide ja -hariduse osakond
Environmental Projects and Education Division

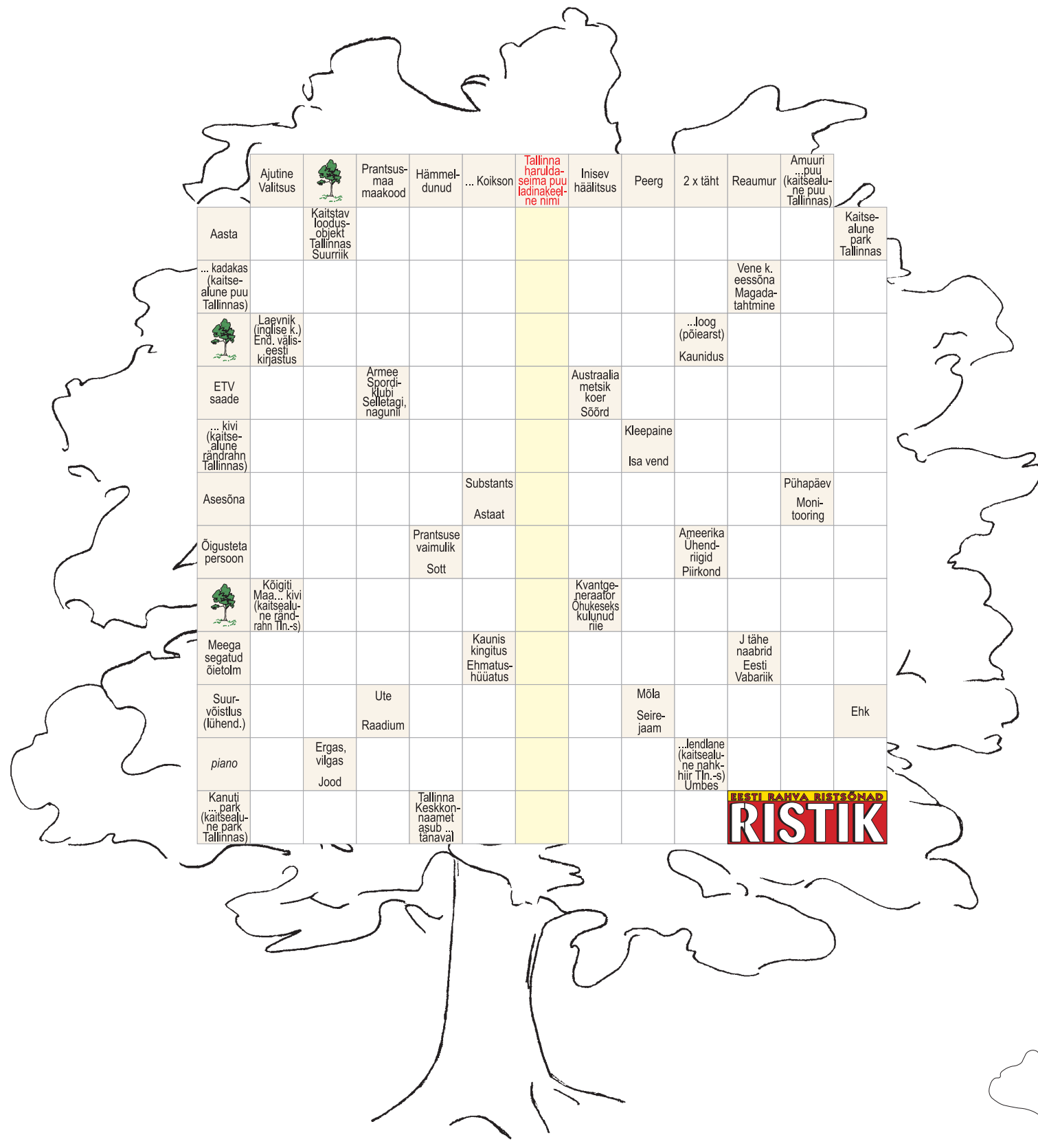
Gennadi Gramberg	osakonna juhataja <i>Head of the Division</i>	Gennadi.Gramberg@tallinnlv.ee	6404356
Maie Zernask	peaspetsialist <i>Chief Specialist</i>	Maie.Zernask@tallinnlv.ee	6404765
Aleksandr Popel	projektijuht <i>Project Manager</i>	Aleksandr.Popel@tallinnlv.ee	6404485
Raivo Kiis	projektijuht <i>Project Manager</i>	Raivo.Kiis@tallinnlv.ee	6404581
Žanna Kutšerova	projektijuht <i>Project Manager</i>	Zanna.Kutserova@tallinnlv.ee	6404771
Irina Vais	projektijuht <i>Project Manager</i>	Irina.Vais@tallinnlv.ee	6404315
Sirje Aher	projektijuht <i>Project Manager</i>	Sirje.Aher@tallinnlv.ee	
Ahto Oja	projektijuht <i>Project Manager</i>	Ahto.Oja@tallinnlv.ee	
Anna Demidova	projektijuhhi assistent <i>Assistant to the Project Manager</i>	Anna.Demidova@tallinnlv.ee	
Sessi Villmann	projektijuht	Sessi.Villmann@tallinnlv.ee	
Stella Shaumyan	projektikoordinaator <i>Project Coordinator</i>	Stella.Shaumyan@tallinnlv.ee	6404287

Tallinna Keskkonnaamet

Harju tn 13, 10130 Tallinn
Tel 6404572, faks 6404583
e-post keskkonnaamet@tallinnlv.ee
www.tallinn.ee/keskkonnaamet

	Ajutine Valitsus		Prantsusmaa maakoode	Hämmeldunud	... Koikson	Tallinna haruldane puu ladinakeelne nimi	Inisev häälsitus	Peerg	2 x täht	Reaumur	Amuuri ...puu (kaitsealune puu Tallinnas)	
Aasta		Kaitstav loodusobjekt Tallinnas Suurriik										Kaitsealune park Tallinnas
... kadakas (kaitsealune puu Tallinnas)										Vene k. eessõna Magadahtamine		
	Läpvik (inglise k.) End. väliseesti kirjastus								...loog (põiearst)			Kaunidus
ETV saade			Armee Spordiklubi Selletagi, nagunil				Austraalia metsik koer Söörd					
... kivi (kaitsealune rändrahn Tallinnas)									Kleepaine			
									Isa vend			
Asesõna					Substants							Pühapäev
					Astaat							Monitoring
Õigusteta persoon				Prantsuse vaimulik						Ameerika Uhendriigid		
				Sott						Piirkond		
	Kõigiti Maa... kivi (kaitsealune rändrahn Tln.-s)							Kvantgeneraator				
								Õhukeseks kulunud rüe				
Meega segatud õietolm					Kaunis kingitus						J tähe naabrid	Eesti Vabariik
					Ehmatushüüatus							
Suurvõistlus (lühend.)			Ute					Mõla				
			Radium					Seirejaam				Ehk
piano		Ergas, vilgas									..Jendlane (kaitsealune nahkhiir Tln.-s) Umbes	
		Jood										
Kanuti ... park (kaitsealune park Tallinnas)				Tallinna Keskkonnaamet asub ... tänaval								

BESTI RAHVA RISTONAD
RISTIK

Kujundus ja trükk: OÜ Digimap

Fotod: Rainar Kurbel: kaas, lk 8, 12, 13, 14, 15 (pü, a), 16, 17, 18, 19(v), 20, 21, 26(v), 27 (p), 29, 30(v), 31, 32, 33, 34, 35, 40
Tallinna Keskkonnaameti pildiarhiiv lk 11, 22, 23, 25, 26(p), 27(v), 28, 30(p)
Endel Grensmann: lk 4, 9, 10, 15(v), 19(p)
Arto-Randel Servet: lk 2, 38

Tõlge: Wiedemanni Tõlkebüroo

Trükitud taastoodetud paberile Cyclus Offset

